

תורה אור • פרשת תצוה • מאמר 1

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך כו'

”ואתה תצווה את בני ישראל”

אהרן, ה”שושבין”, מדליק בנפש את שמחת המצוות — ריצה אל ה' המתעוררת מתוך החושך; אך כוחו בא ממשה, מלימוד התורה ומהביטול של חכמה, המגלים את אחדות ה' שלמעלה מן הזמן. משום כך מביאים את השמן ”אליך”, אל משה, והמנורה של משה היא ”תמיד”.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/torah-ohr/tetzaveh/1

הנקודה

אהרן, ה"שושבין", מדליק בנפש את שמחת המצוות — ריצה אל ה' המתעוררת מתוך החושך; אך כוחו בא ממשה, מלימוד התורה ומהביטול של חכמה, המגלים את אחדות ה' שלמעלה מן הזמן. משום כך מביאים את השמן "אליך", אל משה, והמנורה של משה היא "תמיד".

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

מדוע מביאים אל משה את השמן למנורות שאהרן מדליק, ומדוע בפסוק של משה נאמר "תמיד", ואילו בפסוק של אהרן נאמר רק "מערב עד בוקר"? אהרן הוא "שושבין" דמטרוניא: הוא מלווה את הנשמות אל איחוד עם מקורן, ומביא להן שמחה מלמעלה. שמחה זו נובעת מאור אין סוף המתלבש במצוות. המצוות הן המנורה עצמה, ואילו כל התענוגים של גן עדן העליון והתחתון הם רק זיו שלה, "מעשה ידי"; לכן שמחת המצווה צריכה לעלות על "רוב כל". עבודתו של אהרן נעשית בשני שלבים: "בהיטיבו" — על ידי התבוננות של האדם עצמו, ו"בהעלות" — על ידי שמחה מלמעלה; והאור בא בהדרגה, מתוך החושך. לשם כך דרוש "שמן זית זך כתיב": כתישת הנפש הבהמית, כשהאדם מחשיב את עצמו לשיריים, מולידה חכמה — את הביטול שבו האור מתקיים. שמחת אהרן היא "רצוא" אל מחוץ לפרוכת, ביחודא תתאה. כוחה בא מאותיות התורה, הנמשכת באמצעות משה, שתורתו היא "שוב לאחד" — היחודא עילאה שלמעלה מן הזמן.

מבנה

1	השאלות	2-11
	מדוע מביאים אל משה את השמן למנורות של אהרן, ומדוע מנורת משה היא "תמיד", ואילו מנורת אהרן דולקת "מערב עד בוקר"? אהרן הוא השושבין המלווה את הנשמות אל מקורן.	
2	שמחת השושבין	4-31
	אהרן שייך ל"יום חתונות": שמחה מלמעלה, המתגלית בנשמות ונובעת מאור אין סוף המתלבש במצוות, כפי שמרמזת המילה "אשר" בברכה על המצוות.	
3	גן עדן והמצוות	7-51
	באמצעות המצוות האדם עושה את גן עדן; אם תענוגי העולם הזה, שנפלו מן הקדושה בלבד, מרובים כל כך, תענוגו גדול הרבה יותר. המצוות הן מנורות, והשמחה שבהן צריכה לעלות על כל תענוגי העולם הבא.	
4	רק מעשה ידי	11-81
	שני הגנים, על כל מדרגותיהם ועמודיהם, מקבלים רק את הזיו של "מעשה ידי". המצוות הן המנורה עצמה, כלים לעצמותו, ולכן השמחה שבהן עולה על "רוב כל".	
5	להיטיב ולהעלות	13-121
	אהרן, אחד משבעת הרועים, ממשיך את השמחה בשני שלבים: התבוננות של האדם עצמו ושמחה מלמעלה, שההכנה לה נעשית בפסוקי דזמרה; האור בא "מערב עד בוקר".	

הזית המר הוא הגוף והנפש הבהמית; כתישתו, בכך שהאדם מחשיב את עצמו לשיריים, מולידה את שמן החכמה — הביטול שבו אור אין סוף שורה ומתקיים.

הוי' הוא היחודא עילאה, ואלקים הוא המגן המסתיר אותו; שמחת אהרן היא ריצת הנפש אל היחודא עילאה, מחוץ לפרוכת, בתוך היחודא תתאה.

כוחו של אהרן בא מאותיות התורה, "מאת בני ישראל". התורה נמשכת באמצעות משה והיא "שוב לאחד" — ביטול של היחודא עילאה, המושג כשרואים שהבריאה מתחדשת יש מאין.

"תצוה" פירושו חיבור: שמנם של ישראל מגיע תחילה אל משה, וממנו בא כוחו של אהרן. אורו של אהרן הוא "מערב עד בוקר", ואורו של משה הוא "תמיד", למעלה מן הזמן.

מו ש ג י ם

שושבין שושבין

תפקידו של אהרן: ללוות את הנשמות, ה"כלה", אל איחוד עם מקורן, שאליו אינן יכולות להגיע בכוחות עצמן; תפקיד זה שייך ל"יום חתונתו".

שמחה של מצווה שמחה של מצווה

שמחה הנובעת מאור אין סוף המתלבש במצוות, והיא צריכה לעלות על כל תענוגי העולם הבא.

זיו ואור הנר זיו ואור הנר

תענוגי גן עדן הם רק זיו ממעשה ידיו של ה'; המצוות עצמן הן המנורה, מקור הזיו הזה.

ביטול ביטול

"השמך" של חכמה, הנוצר מכתישת הנפש הבהמית; אור אין סוף שורה ומתקיים רק במי שבטל.

רצוא ושוב רצוא ושוב

שמחת אהרן היא ריצת הנפש אל ה' מחוץ לפרוכת; תורת משה היא "שוב לאחד", התגלות היחודא עילאה למטה.

היחודא עילאה והיחודא תתאה יחודא עילאה ויחודא תתאה

היחודא עילאה (הוי'): אין עוד מלבדו. היחודא תתאה (אלקים): העולם נראה כמציאות, אך הוא מלא כבודו.

הפרוכת פרוכת

שם אלקים, המסתיר את שם הוי' כשם שמגן מכסה את השמש.

קטע 1 • 11-2

השאלות

1 ואתה תצוה^{1,2} את בני ישראל ויקחו אליך³ כו'. מחוץ לפרכת אשר על העדת יערך אתו אהרן⁴ כו'.

"ואתה תצווה את בני ישראל ויקחו אליך" וכו'. "מחוץ לפרכת אשר על העדות יערך אותו אהרן" וכו'.

המאמר פותח בשני הפסוקים העוסקים בשמן למנורה: משה מצווה את ישראל להביא שמן זית זך "אליך", ואהרן עורך את הנר במשכן, "מחוץ לפרכת אשר על העדות" — הפרכת שלפני הארון.

וצריך להבין מאחר שהמצוה היא באהרן שהוא יעריך את הנרות למה צוה⁵ ה' ויקחו אליך דמשמע שיביאו השמן אל משה.

ויש להבין: מאחר שהמצווה מוטלת על אהרן, והוא זה שעורך את הנרות, מדוע ציווה ה' "ויקחו אליך", שמשמעו שעליהם להביא את השמן אל משה?

השאלה היא: עריכת הנרות והדלקתם הן תפקידו של אהרן, אם כן מדוע יש להביא את השמן "אליך", אל משה? המאמר כולו מוביל אל התשובה, שעבודתו של אהרן שואבת את כוחה ממשה.

2 וגם דבפסוק ראשון גבי ויקחו אליך⁶ אל משה כתיב להעלות נר תמיד⁷ ובפסוק שני גבי אהרן כתיב מערב עד בקר⁸ לבד.

גם בפסוק הראשון, שבו נאמר "ויקחו אליך" — אל משה, כתוב "להעלות נר תמיד"; ואילו בפסוק השני, שבו מדובר באהרן, נאמר רק "מערב עד בקר".

קושיה שנייה: הפסוק הראשון, העוסק בהבאת השמן אל משה, מכנה את הנר "תמיד", ואילו הפסוק השני, העוסק באהרן, אומר רק "מערב עד בקר". התשובה מופיעה בסוף המאמר (פסקה 25).

אך הענין הוא כי הנה אהרן שושבינא דמטרוניתא⁹ מטרוניתא הוא מקור נשיי [נשמות ישראל] כי כל ישראל כו'.

אך העניין הוא כך: אהרן הוא "שושבינה של המטרוניתא" [המלכה], והמטרוניתא היא מקור נשמות ישראל, שהרי כל ישראל כו'.

התשובה נפתחת בדימוי קבלי: אהרן הוא "שושבינה של המטרוניתא", כלומר של המלכה. המטרוניתא היא השכינה, הנקראת גם כנסת ישראל, והיא המקור שממנו באות כל נשמות ישראל.

ואהרן הוא השושבין¹⁰ להם כמו עד"מ חתן וכלה שצריכין שושבין לילך עמהם לפי שא"א להם לילך בעצמם מחמת הבושה וצריכין סעד לתמכם.

ואהרן הוא השושבין שלהן, בדומה לחתן ולכלה, למשל, הזקוקים לשושבין שילווה אותם בדרכם, משום שאינם יכולים ללכת בכוחות עצמם מחמת הבושה, והם זקוקים לתמיכה שתסייע להם.

הדימוי לקוח מחתונה: החתן והכלה, המובכים כל כך, אינם יכולים ללכת בכוחות עצמם לקראת איחודם; השושבינים מלווים אותם ותומכים בהם.

כך להיות התכללות נש"י [נשמות ישראל] במקורם באוא"ס [באור אין סוף] ב"ה אין להם כח מצד עצמם רק ע"י בחי' אהרן שהוא שושבינא דלהון.

כך גם נשמות ישראל אינן יכולות להתכלל במקורן, באור אין סוף ברוך הוא, מכוח עצמן; הדבר אפשרי רק באמצעות בחינת אהרן, שהוא השושבין שלהן.

כך גם הנשמות אינן יכולות להתעלות בכוחות עצמן ולהתכלל במקורן, באור אין סוף. אהרן, בתפקידו כשושבינן, מעניק להן את התמיכה הדרושה כדי להגיע לאיחוד הזה.

קטע 2 • 31-4

שמחת השושבין

3 והנה כמו ענין השושבינים עד"מ שאין זה אלא בשעת החתונה¹¹ כי משם ואילך אין צריכין עוד לשושבינים.

והנה, בדומה לשושבינים, כדוגמה, הדבר נוגע רק לזמן החתונה, שכן מכאן ואילך אין עוד צורך בשושבינים.

השושבינים נחוצים רק בזמן החתונה עצמה; לאחר שהזוג נישא, אין עוד צורך שיתלוו אליו.

כך הנה שושבינות של אהרן הוא בבחי' ביום חתונתו וביום שמחת לבו^{12, 13} והוא שמחה של מעלה¹⁴ המתגלה בנש"י [בנשמות ישראל] לשמח לכם בה' השוכן בתוך תורתם ועבודתם שצ"ל כשמחה כמ"ש תחת אשר לא עבדת¹⁵ בשמחה כו'.

כך גם שושבינותו של אהרן היא בבחינת "ביום חתונתו וביום שמחת לבו". זוהי שמחה מלמעלה שמתגלה בנשמות ישראל, כדי לשמח את לבם בה' השוכן בתוך התורה והעבודה שלהם, שצריכות להיות בשמחה, כמו שנאמר: "תחת אשר לא עבדת בשמחה" וכו'.

בדומה לכך, תפקידו של אהרן שייך ל"יום החתונה" — רגע החיבור המתואר בפסוק "ביום חתונתו וביום שמחת לבו". זוהי שמחה מלמעלה, שמתגלה בנשמות ומשמחת אותן בה', השוכן בתורה ובעבודה שלהן; ועבודה זו צריכה להיות בשמחה, כפי שהתורה מזהירה: "תחת אשר לא עבדת בשמחה".

4 **ושמחה זו היא באה ע"י אהרן ובשמחה זו הוא שושבין. והענין כי הנה שמחה זו הוא מחמת אוא"ס** [אור אין סוף] **ב"ה מקור החיים מקור התענוגי** [התענוגים] **המלוכש במצות.**

שמחה זו באה באמצעות אהרן, ובשמחה זו הוא השושבין. והעניין הוא ששמחה זו נובעת מאור אין סוף, ברוך הוא, מקור החיים ומקור התענוגים, המלוכש במצוות.

השמחה שאהרן מביא נובעת מאור אין סוף עצמו, מקור כל החיים וכל התענוג, המלוכש במצוות.

וכמאמר אק"ב [אשר קדשנו במצותיו]. אשר הוא לשון תענוג גדול מאד עד להלל וכמו באשרי כי אשורני בנות¹⁶ שהוא לשון שמחה והילול על רוב טוב כו'.

כמו במילים "אשר קידשנו במצוותיו": "אשר" מבטא תענוג גדול מאוד, עד כדי הלל, כמו "באשרי, כי אשורני בנות" — ביטוי לשמחה ולהלל על רוב טובה וכו'.

הדבר נרמז בברכה שאומרים על מצווה, "אשר קידשנו": אדמו"ר הזקן דורש את "אשר" מלשון "עושר", כלומר שמחה, כמו בדברי לאה בלידת אשר: "באשרי, כי אשורני בנות". המילה מבטאת שמחה והלל על רוב טובה.

קטע 3 • 51-7

גן עדן והמצוות

5 **וכמ"ש ויניחם בגי'ע** [בגן עדן]¹⁷ **לעבדה ולשמרה. לעבדה במי"ע** [במצות עשה]¹⁸ **שע"י המצות הוא עושה הגי'ע** [הגן עדן]¹⁹ **דהיינו שממשיך בו זיו השכינה ליהנות**

כמו שכתוב: "ויניחם בגן עדן לעבדה ולשמרה". "לעבדה" — במצוות עשה; באמצעות המצוות האדם עושה את גן עדן, כלומר, ממשיך לתוכו את זיו השכינה, כדי ליהנות ממנו

אדם הונח בגן עדן "לעבדה ולשמרה", ואת המילים "לעבדה" מפרש אדמו"ר הזקן כמצוות עשה. באמצעות המצוות האדם "עושה" את גן עדן: הוא ממשיך לתוכו את זיו השכינה, שהנשמות שם נהנות ממנו.

בו לצדיקים שמתענגים על ה' בגי'ע [בגן עדן] שהוא תענוג נפלא עד אין קץ שלכן אמרו על אחר מוטב דלידייני²⁰ כו'.

בו הצדיקים, המתענגים על ה' בגן עדן, תענוג נפלא שאין לו סוף. לכן אמרו על אחר: "מוטב דלידייניה" וכו'.

זיו זה הוא התענוג של הצדיקים בגן עדן, תענוג שאין לו סוף. גדולתו מתבטאת בדברים שנאמרו על אחר, החכם שפרש מדרך התורה: מוטב שיידון, ואחר כך יבוא לעולם הבא.

שכל יסורי גיהנם כדאי לסבול בשביל קבלת תענוג עוה"ב [עולם הבא] וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] על ר"ע [רבי עקיבא] כשרא' [כשראה] כרך גדול של עכו"ם [עובדי כוכבים ומזלות] שחק ואמר אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו²¹ עאכו"כ [על אחת כמה וכמה]²².

שכן כדאי לסבול את כל ייסורי גיהנום כדי לזכות בתענוג העולם הבא. וכפי שאמרו חז"ל על רבי עקיבא: כשראה כרך גדול של עובדי כוכבים, צחק ואמר: "אם לעוברי רצונו כך, לעושי רצונו על אחת כמה וכמה!"

הטעם הוא שכדאי לשאת את כל ייסורי גיהנום כדי לזכות בתענוג העולם הבא. דברי רבי עקיבא מבטאים אותו רעיון: כשראה כרך גדול של עובדי כוכבים השוכנים ברווחה, צחק, שכן אם טוב כל כך למי שעוברים על רצון ה', על אחת כמה וכמה שיהיה טוב לעושי רצונו.

פ"י אם יש הרבה תענוגים כ"כ [כל כך] בבחי' עוברי רצונו שהם תענוגי עוה"ז שירדו ונתגשמו בגשמיו [בגשמיות] העוה"ז

כלומר, אם יש תענוגים רבים כל כך אצל "עוברי רצונו" — היינו תענוגי העולם הזה, שירדו ונעשו גשמיים בגשמיותו של העולם הזה

אדמו"ר הזקן מסביר את ההשוואה: "עוברי רצונו" מציין את תענוגי העולם הזה, תענוגים שירדו ונעשו גשמיים.

וחומריותו שלא כדרך השתלשלות וירידת המדרגות מאוא"ס [מאור אין סוף] ב"ה מדרגה אחר מדרגה כמו מדרגות דקדושה אלא שהם נפלו ממדרגות עליונות דקדושה דרך נפילה מאיגרא רמה²³ כו'.

ובחומריותו, לא בדרך של השתלשלות וירידת המדרגות מאור אין סוף ברוך הוא, מדרגה אחר מדרגה, כפי שקורה במדרגות הקדושה, אלא הם נפלו ממדרגות קדושה עליונות בדרך של נפילה, "מאיגרא רמה" וכו'.

הם לא ירדו בסדר של השתלשלות, מדרגה אחר מדרגה, כפי שקורה בקדושה; הם נפלו בבת אחת ממדרגות קדושה גבוהות, "מאיגרא רמה [לבירא עמיקתא]". ואף על פי כן הם רבים, ומכאן שתענוג היורד בסדר הראוי של הקדושה גדול עוד יותר.

6 ולכן נקי עוברי רצונו שהעבירו את הדרך. ואם לעוברי רצונו כך יש תענוג הרבה שנפל בשבחי"כ [בשבירת הכלים] כ"ש [כל שכן] לעושי רצונו

לכן הם נקראים "עוברי רצונו", מפני שהעבירו את הדרך. ואם לעוברי רצונו יש תענוג רב כל כך, שנפל בשבירת הכלים, קל וחומר לעושי רצונו,

תענוגי העולם הזה נקראים "עוברי רצונו", מפני שהם "העבירו את הדרך": הם לא ירדו בסדר מסודר של מדרגות, אלא נפלו. התענוג שבהם נפל בשבירת הכלים, כפי שמתואר בקבלה: ניצוצות של אור קדוש נפלו לעולמות התחתונים.

דהיינו מה שהוא עשוי ונתון מרצה"ע [מרצון העליון] ב"ה כסדר ירידת המדרגות דקדושה בגי"ע [בגן עדן] העליון והתחתון שהוא התענוגות על הוי"ה שבוודאי יש בו תענוג נפלא והרכה מיני תענוג אין קץ שהוא מקור החיים ומקור התענוגים:

כלומר, מה שנעשה וניתן מרצונו העליון, ברוך הוא, בסדר ירידת המדרגות של הקדושה, בגן עדן העליון ובגן עדן התחתון. זהו התענוג בה', שבוודאי יש בו תענוג נפלא ומינים רבים של תענוג בלי קץ, שהרי הוא מקור החיים ומקור התענוגים.

"עושי רצונו" מתפרש כ"מה שנעשה" וניתן מרצונו העליון, בסדר ירידת הקדושה, אל גן עדן העליון ואל גן עדן התחתון. התענוג הזה הוא בה' עצמו, מקור החיים ומקור התענוגים, ולכן הוא נפלא וכולל מיני תענוג בלי קץ.

7 והנה תענוג זה נמשך מן המצות שלכן נמשלים המצות לנרות כמו שע"י שמדליקין את הנרות נתמלא הבית אור וזיו.

והנה, תענוג זה נמשך מן המצוות. לכן המצוות נמשלו לנרות: כשמדליקים את הנרות, הבית מתמלא אור וזוהר, תענוג גן עדן נמשך מן המצוות, ולכן הן נמשלו לנרות: נר דולק ממלא בית שלם אור וזוהר.

כך ע"י עשיית המצות נמשך זיו בגי"ע [בגן עדן] כו'. לכן כתיב תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל²⁴.

כך גם על ידי קיום המצוות נמשך זוהר בגן עדן וכו'. לכן נאמר: "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל".

כך גם קיום מצווה ממלא את גן עדן בזוהר. לכן התורה מוכיחה את מי שלא עבדו את ה' "בשמחה ובטוב לבב מרוב כל", שפירושו הפשוט הוא: כשהיה לכם שפע מכל דבר.

יותר מרוב כל²⁵ כי רוב כל הם תענוגי העוה"ב [העולם הבא] והמצות צריך להיות בשמחה יתירה מהם.

[כלומר, יותר מ"רוב כל": כי "רוב כל" הם תענוגי העולם הבא, וקיום המצוות צריך להיות בשמחה גדולה מהם.

אדמו"ר הזקן מפרש "מרוב כל" כ"יותר מרוב כל": "רוב כל" הם כל תענוגי העולם הבא, והשמחה בקיום המצוות עצמו צריכה להיות גדולה אף מהם.

קטע 4 • 81-11

רק מעשה ידיו

8 והוא כאשר ישים אל לבו כי בשמים ממעל ועל הארץ מתחת על כל שבח מעשה ידיך כו'.

זוה קורה כאשר האדם שם אל לבו: "בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, על כל שבח מעשה ידיך" וכו'.

שמחה גדולה מזו של גן עדן באה לאדם כשהוא מתבונן במילים "בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, על כל שבח מעשה ידיך".

פִּי בַשָּׁמַיִם מִמַּעַל זֶה גַּעֲהִי"ע [גן עדן העליון]. **וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת זֶה גַּעֲהִי"ת** [גן עדן התחתון] **אֵין הַשֶּׁבַח בָּהֶם אֲלִיךְ אֵלֹא שֶׁהֵם בְּחִי"מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ**

פִּירוּשׁ: "בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל" — זֶהוּ גֵן עֵדֶן הָעֲלִיּוֹן; "וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת" — זֶהוּ גֵן עֵדֶן הַתַּחְתּוֹן. הַשֶּׁבַח שֶׁבָּהֶם אֵינוֹ נֹגֵעַ אֲלִיךְ, אֵלֹא הֵם בְּכַחֲנִת "מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ",

"הַשָּׁמַיִם מִמַּעַל" הֵם גֵן עֵדֶן הָעֲלִיּוֹן, וְ"הָאָרֶץ מִתַּחַת" הִיא גֵן עֵדֶן הַתַּחְתּוֹן. כֹּל מֶה שֶׁמִּשְׁבַּחִים בָּהֶם אֵינוֹ שֶׁבַח לַה' עֲצֻמוֹ, אֵלֹא רַק לִ"מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ".

כְּמוֹ עֲדִי"מ שֶׁמִּשְׁבַּחֵין אֶת הָאָדָם בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו אֵיךְ שֶׁהוּא כּוֹתֵב גָּדוֹל אוֹ שֶׁמִּצִּיר צִיּוֹר נָאָה שֶׁהַשֶּׁבַח הַזֶּה אֵינוֹ נֹגֵעַ לַחֲכָמָתוֹ וְלֹא לַמַּהוּתוֹ וְעֲצֻמוֹתוֹ.

כְּמוֹ, לְמַשָּׁל, כְּשֶׁמִּשְׁבַּחִים אָדָם עַל מַעֲשֵׂה יָדָיו — עַל כֵּךְ שֶׁהוּא כּוֹתֵב יָפָה אוֹ מִצִּיר צִיּוֹר נָאָה: הַשֶּׁבַח הַזֶּה אֵינוֹ נֹגֵעַ לַחֲכָמָתוֹ, וְאֵף לֹא לַמַּהוּתוֹ וְלַעֲצֻמוֹתוֹ.

לְמַשָּׁל, שֶׁבַח לְאָדָם עַל כְּתֹב יָד נָאָה אוֹ עַל צִיּוֹר יָפָה אֵינוֹ מַעִיד עַל חֲכָמָתוֹ אוֹ עַל פְּנִימוּתוֹ; הוּא מִשְׁבַּח רַק אֶת מֶה שֶׁיִּצְרָו יָדָיו.

כֵּךְ כָּל הַשֶּׁבַח וְהַהִלּוּל שֶׁנִּמְשָׁךְ בְּגִי"ע [בְּגֵן עֵדֶן] **לְנִשְׁמוֹת לְהַתְעַנֵּג עַל ה' בְּהַשְׁכָּלָתָם וְהַשְׁגָּתָם אֵין הַשֶּׁבַח הַזֶּה כֵּךְ גַּם כָּל הַשֶּׁבַח וְהַהִלּוּל שֶׁנִּמְשָׁכִים בְּגֵן עֵדֶן לְנִשְׁמוֹת, כְּדֵי שִׁתְּעַנְּגוּ עַל ה' בְּאִמְצָעוֹת הַהִשְׁכָּלָה וְהַהֲשָׁגָה שֶׁלָּהֶן — שֶׁבַח זֶה אֵינוֹ**

בְּדוּמָה לְכֹךְ, הַתְּעַנּוּג וְהַשֶּׁבַח שֶׁיֵּשׁ לְנִשְׁמוֹת בְּגֵן עֵדֶן, כְּשֶׁהֵן מְשִׁיגוֹת אֱלֻקוֹת בְּאִמְצָעוֹת הַבִּנְיָן, הֵם מְסוּגִים זֶה.

אֵלֹא בְּהַמְשַׁכֵּת מַעֲשֵׂה יָדָיו שֶׁל הַקִּבְיָה לְבַד שֶׁבִּזָּה יֵשׁ לָהֶם הַשְׁכָּלָה וְהַשְׁגָּה וְהֵינּוּ זִיו הַנִּמְשָׁךְ מִן הַמִּצְוֹת שֶׁנִּקְיָה מַעֲשֵׂה יָדָיו שֶׁל הַקִּבְיָה

אֵלֹא בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּלִבָּד, שֶׁמִּמֶּנּוּ יֵשׁ לָהֶן הַשְׁכָּלָה וְהַשְׁגָּה. וְהֵינּוּ הַזִּיו הַנִּמְשָׁךְ מִן הַמִּצְוֹת, שֶׁנִּקְרָאוֹת "מַעֲשֵׂה יָדָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא",

רַק "מַעֲשֵׂה יָדָיו שֶׁל ה'" נִמְשָׁךְ אֶל הַנִּשְׁמוֹת, וְלִכֵּן הֵן יְכוּלוֹת לְהַשִּׁיגוֹ. זִיו זֶה נִמְשָׁךְ מִן הַמִּצְוֹת, שֶׁגַּם הֵן נִקְרָאוֹת "מַעֲשֵׂה יָדָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא".

כִּי בְּאַתְעֲדִלִי"ת [בְּאַתְעֲרוּתָא דְלִתְתָּא] **בְּקִיּוֹם הַמִּצְוֹת לְמַטָּה אֶתְעֲדִלִי"ע** [אַתְעֲרוּתָא דְלִעִילָא] **הַקִּבְיָה מְנִיחַ תְּפִלִּין²⁶ וְהַקִּבְיָה רּוֹפֵא חוֹלִים וּמְבַרֵּךְ הַשָּׁנִים וּמְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד כּו'.**

כִּי עַל יְדֵי אֶתְעֲרוּתָא דְלִתְתָּא שֶׁבְּקִיּוֹם הַמִּצְוֹת לְמַטָּה בָּאָה אֶתְעֲרוּתָא דְלִעִילָא: הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְנִיחַ תְּפִלִּין, וְהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַפָּא חוֹלִים, מְבַרֵּךְ אֶת הַשָּׁנִים וּמְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד וְכו'.

הַמִּצְוֹת הֵן "מַעֲשֵׂה יָדָיו" שֶׁל ה', מִפְּנֵי שֶׁכֹּאשֶׁר אֵנוּ מְקִיִּימִים אוֹתָן לְמַטָּה, בָּאָה אֶתְעֲרוּתָא דְלִתְתָּא, וְה' פּוֹעֵל כְּכִיכּוֹל בְּאוֹפֶן מְקַבֵּל לְמַעַלָּה — אֶתְעֲרוּתָא דְלִעִילָא. לִכֵּן אוֹמְרִים חֲזִ"ל שֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲצֻמוֹ מְנִיחַ תְּפִלִּין, וּבְתִפִּלוֹת הַיּוֹם-יּוֹם מְדוּבָר עָלָיו כְּמִרְפָּא חוֹלִים, מְבַרֵּךְ אֶת הַשָּׁנִים וּמְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד.

ומזה נמשך הזיו בגי'ע [בגן עדן] להתענג על הוי"ה בהשכלתם והשגתם בהמשכה זו (וזהו ומעשה ידיו²⁷ מגיד הרקיע²⁸ כי הגי'ע [הגן עדן] נק' מתיבתא דרקיע. ועמ"ש בפ"י הללוהו ברקיע עוזו)^{29, 30}

ומזה נמשך הזיו בגן עדן, כדי להתענג על הוי' באמצעות ההשכלה וההשגה בהמשכה זו. (וזהו "ומעשה ידיו מגיד הרקיע", כי גן עדן נקרא "מתיבתא דרקיע". ועיין כמה שכתוב בפירוש "הללוהו ברקיע עוזו".)

מן ה"עשייה" האלוקית הזאת נמשך הזיו של גן עדן, והנשמות מתענגות בהשגתו. הסוגריים קושרים זאת לפסוק "ומעשה ידיו מגיד הרקיע": גן עדן נקרא "מתיבתא דרקיע", ומה שהוא מגלה הוא רק "מעשה ידיו".

וכמה מיני מדרגות זו למעלה מזו בהשכלה זו בכמה מיני תענוגים עד אין קץ שיש כמה מיני גי'ע [גן עדן] כו'.

ויש בזה סוגים רבים של מדרגות, זו למעלה מזו, בהשגה זו, ובהן סוגים רבים של תענוגים בלי סוף, שהרי יש סוגים רבים של גן עדן וכו'.

בהשגה זו יש מדרגות רבות מספור, זו למעלה מזו; לכן יש סוגים רבים של גן עדן, שלכל אחד מהם תענוג משלו.

הגם שלא נזכר בספרים רק גי'ע [גן עדן] תחתון ועליון הרי אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] ת"ח [תלמיד חכם / תלמידי חכמים] אין להם מנוחה³¹ שנאמר ילכו מחיל אל חיל³² כו'.

אף שהספרים מזכירים רק את גן עדן התחתון ואת גן עדן העליון, הרי חז"ל אמרו: "תלמידי חכמים אין להם מנוחה, שנאמר: ילכו מחיל אל חיל" וכו'.

רבנו הזקן משיב על קושיה: הספרים מדברים רק על שניים — גן עדן תחתון וגן עדן עליון. ואף על פי כן, חז"ל אמרו שלתלמידי חכמים אין מנוחה, אפילו בעולם הבא, משום שהם "הולכים מחיל אל חיל" ועולים מדרגה אחר מדרגה.

9 ועי' נאמר כי כל בשמים ובארץ^{33, 34} ותרגומו דאחיד בשמיא ובארע' [ובארעא]. והוא ענין שנזכר בספרים³⁵ שיש עמוד בגי'ע [בגן עדן]^{36, 37} שבו עולין מגי'ע [מגן עדן] עליון לתחתון שהעמוד הוא המחבר גי'ע [גן עדן] עליון עם תחתון.

ועל כך נאמר: "כי כל בשמים ובארץ", ובתרגום: "דאחיד בשמיא ובארעא" — שאוחז בשמים ובארץ. זהו הענין שנזכר בספרים, שיש עמוד בגן עדן, שעל ידו עולים מגן עדן העליון לתחתון; העמוד מחבר את גן עדן העליון עם התחתון.

את הפסוק "כי כל בשמים ובארץ" מתרגם התרגום לארמית: "דאחיד בשמיא ובארעא" — שאוחז בשמים ובארץ. כלומר, "כל" הוא המחבר בין השניים. זהו, אומר אדמו"ר הזקן, העמוד המתואר בספרים, הנמצא בגן עדן ומחבר את גן עדן העליון לתחתון. בנוסח הנדפס נאמר שעולים על ידו "מגן עדן העליון לתחתון", אך בזהר, וכן בתורה אור עצמה ב-100b, מתוארות הנשמות העולות על ידי עמוד זה מגן עדן התחתון לגן עדן העליון.

וכמה בחיי עמודים לכמה בחיי צדיקים יש לכל א' כפי מדרגתו וכמה בחיי עליות בעילוי אחר עילוי כענין נוי'ן אלף יובלות שהכל בחיי עליות³⁸ כו'.

ויש מדרגות רבות של עמודים, כנגד מדרגות רבות של צדיקים, לכל אחד לפי מדרגתו; ויש מדרגות רבות של עליות, מדרגה אחר מדרגה, כמו עניין חמישים אלף יובלות, שכולן מדרגות של עלייה וכו'.

יש עמודים רבים כאלה, אחד כנגד כל מדרגה של צדיקים, לפי מדרגתו של כל אחד; ויש עליות רבות, זו למעלה מזו, כמו "חמישים אלף יובלות" — ביטוי לסדרה עצומה של עליות.

10 וכל זה הוא בבחי' הזיו שנמשך ממעשה ידיו בלבד. אבל בא"ס ב"ה ממש בעצמותו ומהותו ית' לית מחשב' תפיסא³⁹ המלאכים אומרים קדוש ומובדל כו'.

כל זה הוא בבחינת הזיו הנמשך ממעשה ידיו בלבד. אבל אין סוף עצמו, ברוך הוא, בעצמותו ומהותו יתברך, אין מחשבה יכולה לתפוס בו; המלאכים אומרים שהוא קדוש ומובדל וכו'.

כל התענוגים שבשני גני העדן אינם אלא זיו הנמשך מ"מעשה ידיו". עצמותו של ה' היא מעבר לכל תפיסה: "אין מחשבה יכולה לתפוס בו" כלל, והמלאכים אומרים עליו שהוא "קדוש" ומובדל מהם.

ומחמת זה האופנים ברעש גדול כו'. שאומרים איה מקום כבודו. אך המצות עצמן הן בחי' אור הנר שמזה נמשך הזיו.

משום כך האופנים הם "ברעש גדול" וכו', ואומרים: "איה מקום כבודו?" אבל המצוות עצמן הן בבחינת אור הנר, שממנו נמשך הזיו.

לכן האופנים, שהם סוג של מלאכים, מתעלים "ברעש גדול" ושואלים: "איה מקום כבודו?" — הם אינם יכולים לתפוס אותו. המצוות עצמן, לעומת זאת, הן "אור הנר", והזיו של גן עדן אינו אלא זוהר הנמשך ממנו.

11 והם מקור הזיו שהם נק' אברים דמלכא בחי' אברין וכלים לאוא"ס [לאור אין סוף] ב"ה ממש. ולכן בכל המצות כתיב לפני ה' לפני ה' ממש

הם מקור הזיו, שכן הם נקראים "איברי המלך" — בחינת איברים וכלים לאור אין סוף עצמו, ברוך הוא. לכן בכל המצוות נאמר "לפני ה'" — ממש לפני ה',

המצוות הן מקור הזיו משום שהן נקראות "איברי המלך": איברים וכלים שדרכם אור אין סוף עצמו פועל. לכן נאמר על כל מצווה שהיא נעשית "לפני ה'" — ממש בנוכחותו.

וכמ"ש אשר אנכי מצו⁴⁰ היום. שבבחי' היום לעשותם אנכי ממש הוא עצמותו ומהותו ממש מצו⁴⁰ כו'. וכמו שכתוב: "אשר אנכי מצו⁴⁰ היום": שכן בבחינת "היום לעשותם", אנכי עצמו — עצמותו ומהותו ממש — הוא המצווה אותך וכו'.

הפסוק "אשר אנכי מצו⁴⁰ היום" נקרא כפשוטו: במדרגת "היום לעשותם", זמן העשייה, אנכי — "אני" — הוא עצמותו ומהותו ממש של ה', והוא המצווה. המצווה עצמו נוכח בכל מצווה.

ואי לזאת תהיה השמחה בקיום המצות גדולה לאלקים הוא אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה ממש המלוּבש בהן ביתר שאת מרב כל. היינו בחי' כל דאחיד בשמיא ובארע' [ובארעא] וכמרז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] יפה שעה^{41,42} א' וכו':

ולכן השמחה בקיום המצוות צריכה להיות גדולה לאלקים — לאור אין סוף עצמו, ברוך הוא, המלוּבש בהן, ביתר שאת מ"רב כל", כלומר מבחינת "כל" האוחז בשמים ובארץ. וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה: "יפה שעה אחת" וכו'.

לכן השמחה בקיום המצוות צריכה להיות "גדולה לאלקים" — לאור אין סוף המלוּבש ומוסתר בהן — גדולה בהרבה מ"רב כל", מבחינת "כל" האוחז בשמים ובארץ, כלומר בשני גני עדן. וכך אמרו חז"ל: "יפה שעה אחת [של תשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא]".

קטע 5 • 121-13

להיטיב ולהעלות

12 והנה להיות גילוי שמחה זו מאור א"ס ב"ה בנפש האדם הוא ע"י אהרן שהוא המדליק את הנרות להיות בחי' אורה ושמחה. כי אהרן הוא משבעה רועים המפרנסים וממשיכים לכללות נשמות ישראל מלמעלה מאוא"ס [מאור אין סוף] ב"ה.

והנה, גילוי שמחה זו מאור אין סוף ברוך הוא בנפש האדם נעשה באמצעות אהרן, שהוא המדליק את הנרות, כדי שתהיה בחינת אור ושמחה. שכן אהרן הוא אחד משבעת הרועים, המפרנסים וממשיכים מלמעלה, מאור אין סוף ברוך הוא, לכללות נשמות ישראל.

שמחה זו מתגלה בנפש באמצעות אהרן, המדליק את הנרות כדי שתהיה "אורה ושמחה". אהרן הוא אחד מ"שבעת הרועים" — על פי המסורת הקבלית, אברהם, יצחק, יעקב, משה, אהרן, יוסף ודוד — המפרנסים את נשמות ישראל בכללותן וממשיכים אליהן אלקות מאור אין סוף.

13 ואהרן הוא הרועה ומפרנס וממשיך לכללות נש"י [נשמות ישראל] בחי' אורה ושמחה הנ"ל ובהמשכה זו יש ב' בחי' יערוך את הנרות ובהעלות אהרן את הנרות⁴³ יערוך להיות

אהרן הוא הרועה שמקיים וממשיך לנשמות ישראל בכללותן את בחינת האור והשמחה שהוזכרו לעיל. בהמשכה זו יש שתי בחינות: "יערוך את הנרות" ו"בהעלות אהרן את הנרות". "יערוך" — שתהיה

אהרן, כרועה, ממשיך את האור והשמחה לכל הנשמות, וההמשכה כוללת שני שלבים, המתאימים לשני הביטויים: "יערוך את הנרות" ו"בהעלות אהרן את הנרות". השלב הראשון, "יערוך", מתבאר כאן.

ערוכה ושמורה בלב ונפש האדם בזכרו על ה' אלהיו בעמקו' [בעמקות] הדע' [הדעת] מעומק' [מעומקא] דלבא ביגיעת הנפש בהתבוננות בגדולת ה' כאשר תוכל נפשו שאת ובהעלות הוא היא

ערוכה ושמורה בלבו ובנפשו של האדם, כאשר הוא זוכר את ה' אלקיו בעומק הדעת, מעומק הלב, בעבודת הנפש ובהתבוננות בגדולת ה', כפי שנפשו מסוגלת לשאת. ו"בהעלות [אהרן]" פירושו

"יערוך" פירושו לקבוע את האהבה בלבו ובנפשו של האדם באמצעות עבודתו שלו: להתבונן בגדולת ה' בעומק וביגיעה, ככל שנפשו מסוגלת לשאת. לאחר מכן מוצג השלב השני, "בהעלות".

המשכות השמחה הבאה מלמעלה להעלות את הנפש ולקשרה באלקים חיים הוא חיי החיים ב"ה מקור החיים ומקור התענוגים שלמעלה מעלה מהשתלשלות למעלה מכדי שתוכל נפשו שאת

המשכת השמחה הבאה מלמעלה, כדי להעלות את הנפש ולקשר אותה באלקים חיים, שהוא חיי החיים, ברוך הוא, מקור החיים ומקור התענוגים, הנעלה מעלה מעלה מהשתלשלות, למעלה ממה שנפשו מסוגלת לשאת.

"בהעלות" היא השמחה הבאה מלמעלה, המעלה את הנפש וקושרת אותה באלקים חיים, מקור החיים והתענוג, הנעלה מעלה מעלה מהשתלשלות. היא נושאת את הנפש אל מעבר למה שביכולתה להשיג בכוחותיה שלה.

והיא אהבת בכל מאדך⁴⁴ המתגלה בקי"ש [בקריאת שמע] ולקיום הקי"ש [הקריאת שמע] בכל מאדך תקנו פסוקי דזמרה לפניו להיות רוממות אל בגרונם⁴⁵ וחרב פיפיות בידם

וזוהי האהבה של "בכל מאדך", המתגלית בקריאת שמע. וכדי לקיים את קריאת שמע "בכל מאדך" תיקנו לומר לפניו פסוקי דזמרה, כדי ש"רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם",

אהבה נעלית זו היא "בכל מאדך" — אהבה ללא גבול, המתגלית בקריאת שמע. כדי להגיע אליה תיקנו חכמים לומר פסוקי דזמרה לפני קריאת שמע, כדי ש"רוממות אל [תהיה] בגרונם וחרב פיפיות בידם".

כי שעת צלותא שעת קרבא^{46,47} לעשות הכנה בנפש האדם תחלה להגביר כח נפשו על המונעי' [המונעים] ומעכבים מבית ומחוץ.

כי שעת התפילה היא שעת קרב: להכין תחילה את נפשו של האדם, כדי לחזק את כוחה מול המפריעים והמעכבים, מבית ומחוץ.

התפילה היא קרב, ולכן פסוקי דזמרה מכינים את הנפש מראש ומחזקים אותה מול כל המכשולים הפנימיים והחיצוניים המעכבים אותה.

וזוהו מערב ועד בקר⁴⁸ כי ברישא חשוכא והדר נהורא⁴⁹ שמאיר בנפשו אורה ושמחה בה' מעט מעט מתוך החשך כו':

וזוהו "מערב ועד בוקר", כי "תחילה חושך ואחר כך אור": אור ושמחה בה' מאירים בנפשו מעט מעט, מתוך החושך וכו'.

לכן נר אהרן דולק "מערב ועד בוקר": כדברי חז"ל, "תחילה חושך ואחר כך אור". האור והשמחה בה' מפציעים בנפש בהדרגה, מתוך החושך.

קטע 6 • 11-18

שמן זית זך כתית

14 אך הדלקת אהרן את הנרות הוא בשמן זית כתית⁵⁰ דוקא וכדאיתא במשנה כותש ונותן לתוך הסל⁵¹ כו'. הראשון למנורה והשאר למנחות.

אבל הדלקת הנרות בידי אהרן נעשית דווקא בשמן זית כתית, כפי שנאמר במשנה: "כותש [את הזיתים] ונותן [אותם] לתוך הסל" וכו'; "הראשון למנורה והשאר למנחות".

אהרן מדליק את הנרות דווקא ב"שמן זית כתית". המשנה מתארת כיצד הפיקו את השמן המשובח ביותר: כתשו את הזיתים והניחו אותם בסל, והשמן הראשון נועד למנורה, והשאר למנחות.

והענין הוא כי ענין הזית הוא שיש בו מרירות. וכמו שאמרה היונה יהיו מזונתי מרורים כזית⁵² כו'.

העניין הוא שטבעו של הזית הוא שיש בו מרירות, כפי שאמרה היונה: "יהיו מזונתי מרורים כזית" וכו'.

הזית מר. כפי שמספרים חז"ל, היונה שהביאה לנח עלה זית אמרה: "יהיו מזונתי מרורים כזית [אך נתונים מידך]". המאמר מסביר כעת מה משמעות המרירות הזאת וכתישת הזית בעבודת הנפש.

15 וגם אמרו בגמרא שהזית משכח תלמודו של עי' [שבעים] שנה^{53, 54} כו' שהוא מבחי' עולם השכחה שהוא מעולם הקליפות.

גם אמרו בגמרא שהזית גורם לאדם לשכוח שבעים שנה מלימודו וכו', משום שהוא מבחינת עולם השכחה, השייך לעולם הקליפות.

הגמרא אומרת גם שהזיתים גורמים לאדם לשכוח שבעים שנה של לימוד. השכחה שייכת ל"עולם השכחה", תחום הקליפות — הקליפות שמסתירות את האלוקות.

והיינו ענין הגוף ונה"ב [ונפש הבהמית] שמנוגה ומשכא דחויא וכותשים אותו עד שמוציאים ממנו שמן היינו בחי' חכמה.

זהו הגוף והנפש הבהמית, שמקורם בנוגה ובעור הנחש; וכותשים אותם עד שמפיקים מהם שמן, שהוא בחינת חכמה.

ה"זית" שבאדם הוא גופו ונפשו הבהמית, שמקורם בנוגה — קליפה שיש בה תערוכת של טוב ורע — ובעור הנחש. כתישתם והכנעתם מפיקות מהם את ה"שמן", שהוא חכמה.

16 וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] כשם שהזית משכח תלמודו של ע' [שבעים] שנים. כך שמן זית מחזיר

תלמודו של ע' [שבעים] שנה ⁵⁵ כו'

כפי שאמרו חז"ל: "כשם שהזית משכח תלמודו של שבעים שנה, כך שמן זית מחזיר תלמודו של שבעים שנה" וכו',

חז"ל לימדו שכפי שהזית גורם לשכחה, שמן הזית משיב את הלימוד שנשכח במשך שבעים שנה: אותו פרי שגורם לשכחה, לאחר שכותשים אותו, מפיק שמן המשיב את הזיכרון.

כי חכמה הוא מוח הזכרון ⁵⁶ כמ"ש בפ' קדש שרומזת בחכמה ולזכרון בין עיניך ⁵⁷ כו' וענין כתישה זו

היינו להיות בבחי' אתכפייא סט"א [סטרא אחרא]

כי חכמה היא כוח הזיכרון, כמו שכתוב בפרשת "קדש", שרומזת לחכמה, "ולזיכרון בין עיניך" וכו'. והכתישה הזאת עניינה להיות בבחינת אתכפייא לסטרא אחרא

השמן משיב את הזיכרון משום שחכמה היא כוח הזיכרון, כפי שרומזת פרשת התפילין "קדש", הרומזת לחכמה ומדברת על "זיכרון בין עיניך". ה"כתישה" שמפיקה את השמן היא אתכפייא — הכנעת הסטרא אחרא.

ע"י לשארית נחלתו שמשים עצמו כשיריים ⁵⁸ שבחי' זו היא המכנעת כל הרצונות שבולעו"ז [שבזה לעומת

זה] שלא יהיה לו חפץ ורצון אחר לעצמו להנות ולהתענג בתענוגי בני אדם בעוה"ז ולא יבקש וירדוף אחריהם כלל

על ידי "לשארית נחלתו", שמשים עצמו כשיריים. בחינה זו היא שמכניעה את כל הרצונות שבצד האחר, כך שלא יהיה לו חפץ ורצון משלו ליהנות ולהתענג בתענוגות בני האדם בעולם הזה, והוא לא יבקש אותם ולא ירדוף אחריהם כלל.

הכנעה זו באה באמצעות מידת "שארית נחלתו", שחז"ל דרשו על מי שמשים את עצמו כשיריים. לאדם כזה אין רצון משלו לתענוגות העולם הזה, והוא אינו רודף אחריהם.

כי מאחר שמשים עצמו כשיריים ומותרות בעולם וכאלו אין בו צורך בעולם כלל. מה לו ולעולם כו'.

שהרי מאחר שהוא משים את עצמו כשיריים וכמיותר בעולם, כאילו אין בו צורך בעולם כלל, מה לו ולעולם וכו'.

מאחר שהוא רואה את עצמו כמיותר, כאילו אין לעולם צורך בו, הוא חש שאין לו עסק עם העולם ועם תענוגותיו.

17 ולכן לא יאבה לא העוה"ז ולא העוה"ב [העולם הבא]. וכמ"ש מי לי בשמים ⁵⁹ כו' וכמ"ש והיה שארית

יעקב ⁶⁰ בגוים כו'

לכן לא ירצה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, כפי שנאמר: "מי לי בשמים" וכו'; וכפי שנאמר: "והיה שארית יעקב בגוים" וכו';

אדם כזה אינו חפץ לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, כפי שאומר בעל התהלים: "מי לי בשמים [בלעדך]"? גם הנביא מדבר על "שארית יעקב... בגוים".

וכתיב בתריה תרום ידך על צריך וכל אויביך יכרתו⁶¹ שבבחי שארית יעקב שמשים עצמו כשיריים הוא מכרית וירים

ונאמר אחר כך: "תרום ידך על צריך וכל אויביך יכרתו". שכן בבחינת "שארית יעקב", מי שעושה את עצמו כשארית, כורת [אותם] וירים

בפסוק הבא מובטח: "תרום ידך על צריך וכל אויביך יכרתו". אדמו"ר הזקן מיישם זאת על הנפש: מי שנמצא בבחינת "שארית", ועושה את עצמו כשארית, גובר על כל מה שמתנגד לעבודתו וכורת אותו.

ידו על צריו בבחי' רוממות אל בגרונם⁶² להיות חרב פיפיות בידם בהתגלות רוממות אוא"ס [אור אין סוף] על נפשו משא"כ בבחי' יש אין אני והוא יכולין לדור⁶³ כו'.

את ידו על צריו, בבחינת "רוממות אל בגרונם", כדי שתהיה "חרב פיפיות בידם", על ידי גילוי רוממות אור אין סוף על נפשו. ואילו בבחינת יש, "אין אני והוא יכולים לדור" וכו'.

הוא גובר באמצעות "רוממות אל בגרונם" — גילוי רוממות אור אין סוף על נפשו. אך מי שמרגיש את עצמו כ"יש" נפרד אינו יכול לקבל גילוי זה; עליו אומר ה': "אין אני והוא יכולים לדור [יחד]".

18 ואין אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה שורה ומתגלה אלא במי שבטל כו'. והיינו בחי' חכמה הוא בחי' שמן הנעשה

ואור אין סוף, ברוך הוא, שורה ומתגלה רק במי שבטל כו'. זו בחינת חכמה, שהיא בחינת השמן המופק

אור אין סוף שורה רק על מי שבטל. ביטול זה הוא בחינת חכמה, ה"שמן" הנוצר מכתישת הזית.

ע"י כתישת הזית שהשמן הוא שנמשך אחר הפתילה ונכלה ונשרף הכל באור הנאחז בפתילה שלא נשאר ממנו כלום

מכתישת הזית: השמן הוא שנמשך אחר הפתילה, ונכלה ונשרף כולו באור האוחז בפתילה, עד שלא נותר ממנו דבר

השמן, בניגוד לפתילה, נמשך אחר הלהבה ונכלה כולו באור האוחז בפתילה, עד שלא נותר ממנו דבר.

(משא"כ מן הפתילה נשאר קצת אפר)⁶⁴ וכך בחי' החכמה הוא בחי' הבטול שבטל ונכלל ממש באור הנר של מצוה זו להיות גילוי אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה ממש על נפשו.

(ואילו מן הפתילה נשאר מעט אפר). כך גם בחינת חכמה היא בחינת הביטול: האדם בטל ונכלל ממש באור הנר של מצווה זו, וכך מתגלה על נפשו ממש אור אין סוף עצמו.

לעומת זאת, מן הפתילה נשאר מעט אפר. כך גם חכמה היא ביטול מוחלט: האדם נבלע כליל באור המצווה, וכך אור אין סוף עצמו מתגלה על נפשו.

ועי' מתקיים בנפשו אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה הנמשך מן המצוה. משא"כ בלא בחי' שמן הרי אין אור הנר מתקיים על הפתילה לבדה אלא דולקת מהר וכלה כרגע כו'.

וכך מתקיים בנפשו אור אין סוף הנמשך מן המצוה. לעומת זאת, ללא בחינת שמן, אור הנר אינו מתקיים על הפתילה לבדה; היא דולקת במהירות וכלה ברגע כו'.

באמצעות הביטול מתקיים בנפש אור אין סוף הנמשך מן המצוה. פתילה בלי שמן נדלקת וכבה ברגע; כך גם בלי ביטול אור המצוה אינו מתקיים.

קטע 7 • 191-20

מחוץ לפרוכת

19 והנה עבודת אהרן בעריכת הנרות והעלאתם היינו בחינת השמחה של מצוה היא מחוץ לפרוכת העדות. וענין הפרוכת⁶⁵ הוא כי הנה כתיב כי שמש ומגן⁶⁶ הוי"ה אלקים.

והנה, עבודתו של אהרן בסידור הנרות ובהעלאתם, שהיא בחינת השמחה של מצוה, היא "מחוץ לפרוכת העדות". עניינה של הפרוכת הוא כך: נאמר, "כי שמש ומגן הוי"ה אלקים".

עבודתו של אהרן, בסידור הנרות ובהעלאתם, היא שמחת המצוה, והיא נעשית "מחוץ לפרוכת העדות". כדי להסביר את עניינה של הפרוכת, אדמו"ר הזקן מביא את הפסוק: "כי שמש ומגן הוי"ה אלקים".

פ"י כי שם הוי"ה הוא ענין יחודא עלאה איך שאין עוד מלבדו⁶⁷ וכלא קמיה כלא חשיב כו'

כלומר, שם הוי"ה מבטא את יחודא עילאה: שאין עוד מלבדו, ושהכול לפניו נחשב כלא וכאין, וכו';

שם הוי"ה מבטא את יחודא עילאה: מנקודת מבטו של ה' אין דבר מלבדו, וכל מה שלפניו נחשב כלא וכאין.

ושם אלקים הוא המסתיר ומעלים להיות נראה העולם בבחי' יש ודבר כו' רק אעפ"כ [אף על פי כן] מלא כל הארץ כבודו⁶⁸ בבחי' יחודא תתאה.

ואילו שם אלקים הוא המסתיר ומעלים, כך שהעולם נראה כמציאות וכדבר בפני עצמו, וכו'; ואף על פי כן, "מלא כל הארץ כבודו", בבחינת יחודא תתאה.

שם אלקים מסתיר ומעלים, ולכן העולם נראה כמציאות וכדבר בפני עצמו; ואף על פי כן, "מלא כל הארץ כבודו". ההכרה בה' בתוך עולם שנראה כמציאות בפני עצמו היא בחינת יחודא תתאה.

והנה שם אלקים הוא מגן לשם הוי"ה כמו מגן שעושין לשמש⁶⁹ שמחמת שא"א להסתכל בשמש מרוב בהירותו כו'.

והנה, שם אלקים הוא מגן לשם הוי"ה, כמו מגן שעושים לשמש, משום שאי אפשר להביט בשמש מרוב בהירותה, וכו'. אלקים הוא מגן להוי"ה, כמו כיסוי לשמש: אור השמש בהיר מכדי שאפשר יהיה להביט בה, והמגן מאפשר לשאת את אורה.

20 וזהו ענין והבדילה הפרכת לכם⁷⁰ בין הקדש כו' ושם הוא ענין עריכת הנרות ושמחה ש"מ [של מצוה]

מחוץ לפרכת בבחי' יחודא תתאה להיות רץ לבך⁷¹ ליחודא עלאה

וזהו ענין "והבדילה הפרכת לכם בין הקודש" וכו'. שם נמצאים עריכת הנרות ושמחת המצווה, מחוץ לפרכת, בבחינת יחודא תתאה, כדי ש"ירוצו לבך" אל יחודא עלאה,

הפסוק אומר: "והבדילה הפרכת לכם בין הקודש [ובין קודש הקודשים]". מחוץ לפרכת, בתחום היחודא תתאה, נמצאות עריכת הנרות ושמחת המצווה, המביאות את "לבך ירוץ" לעבר היחודא עלאה.

כי שמחה זו היא בחי' רצוא בנפש מחמת גילוי אור א"ס ב"ה ממש שבמצותיו שעייזו אליו לבדו ית' תכסוף ותכלה הנפש בבחי' ובכל מאדך⁷² בשמחה שהיא בחי' ובהעלות אהרן כו':

כי שמחה זו היא בחינת רצוא שבנפש, הנובעת מגילוי אור אין סוף עצמו, ברוך הוא, שבמצוותיו; ועל ידי כך הנפש כוספת וכלה אליו לבדו, יתברך, בבחינת "ובכל מאדך", בשמחה, שהיא בחינת "ובהעלות אהרן" וכו'.

שמחה זו היא הרצוא של הנפש, הריצה שלה לעבר ה', המתעוררת מגילוי אור אין סוף שבמצוותיו. הנפש כוספת וכלה אליו לבדו, "בכל מאדך", בשמחה, וזהו "ובהעלות אהרן" את הנרות.

קטע 8 • 21-23

תורה באמצעות משה

21 אך הכח הזה שיש לאהרן להעלות את הנפש מחוץ לפרכת להיות בה גילוי אהבה זו שהיא בבחי' א"ס הנה ע"ז נאמר חוקת עולם לדורותם⁷³ מאת בני ישראל.

אך כוח זה שיש לאהרן להעלות את הנפש אל מחוץ לפרכת, כדי שתתגלה בה אהבה זו שהיא בבחינת אין סוף, עליו נאמר: "חוקת עולם לדורותם, מאת בני ישראל".

מהיכן מקבל אהרן את הכוח להעלות את הנפש, אל מחוץ לפרכת, עד לאהבה אין-סופית זו? מן האמור בהמשך הפסוק: "חוקת עולם לדורותם, מאת בני ישראל".

פי' מאת היינו מבחי' אותיות התורה⁷⁴ שמאל"ף ועד תי"ו דהיינו ע"י עסק התורה של בני ישראל שהאדם לומד ומשים לבו ונפשו באותיות שמדבר בהם בדו"ר [בדחילו ורחימו] שאותיות אלו יסודותן בהררי קדש⁷⁵ חכמה עלאה

פירוש הדבר: "מאת" פירושו מן הבחינה של אותיות התורה, מאל"ף ועד תי"ו, כלומר על ידי לימוד התורה של בני ישראל. האדם לומד ומקדיש את לבו ואת נפשו לאותיות שהוא מבטא באהבה וביראה, שכן יסודותיהן של אותיות אלה בהררי קודש — חכמה עלאה.

"מאת" נקרא כ"מאת", כלומר מן ה"את": אל"ף ותי"ו, האות הראשונה והאחרונה, היינו אותיות התורה. כאשר יהודי לומד ומשקיע את לבו ואת נפשו במילים שהוא מבטא באהבה וביראה, הוא נמשך אל אותיות אלה, ששורשן בחכמה עלאה, "הררי קודש".

לכן התורה היא אור שהיא מאירה את הנר שנר מצוה היא כלי לאור התורה והתורה היא אור וחיות המצוות והן הגורמות להיות כח

לכן התורה היא אור, שכן היא מאירה את הנר: נר המצווה הוא כלי לאור התורה, והתורה היא האור והחיות של המצוות. והן [האותיות] הגורמות לכך שיהיה כוח

לכן התורה היא האור שמאיר את הנר: נר המצווה הוא כלי לאור התורה, והתורה היא האור והחיות של המצוות. אותיות התורה הן שמעניקות לאהרן את כוחו.

לאהרן להיות שושבין להמשיך אור וגילויי האהבה בנפש האדם ולהיות בה אורה ושמחה ש"מ [של מצוה]. משא"כ ע"ה [עם הארץ] שאין בו בחינת חכמה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] ולא ע"ה [עם הארץ] חסיד^{77, 76} כו'.

לאהרן להיות שושבין, להמשיך אור וגילויי של אהבה אל נפש האדם, כך שיהיו בה אור ושמחת המצווה. ואילו על עם הארץ, שאין בו בחינת חכמה, אמרו חז"ל: "ולא עם הארץ חסיד" וכו'.

בכוח זה משמש אהרן שושבין, ממשיך אור ואהבה אל הנפש ומביא בה את אור המצווה ואת שמחתה. בלי חכמת התורה הדבר אינו יכול להתרחש, כדברי חז"ל: "עם הארץ אינו יכול להיות חסיד".

אך להיות המשכת התורה למטה בישראל הוא ע"י בחי' משה וכמ"ש בזהר⁷⁸ ע"פ מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש.⁷⁹

אך המשכת התורה למטה בישראל היא על ידי בחינת משה, וכמו שכתוב בזהר על הפסוק: "מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש":

התורה עצמה מגיעה אל ישראל באמצעות בחינת משה, כפי שמסביר הזהר על הפסוק: "מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש".

שאני עמלי [עמלא] דאורייתא דהיא לעילא מן שמשא⁸⁰ ושם הוא מדרגת משה כבד פה וכבד לשון⁸¹ כו'.

"שונה עמל התורה, שהיא למעלה מן השמש". ושם נמצאת מדרגתו של משה, "כבד פה וכבד לשון" וכו'.

הזהר משיב שעמל התורה שונה, שכן הוא "למעלה מן השמש", מעל למדרגת "שמש ומגן". שם נמצאת מדרגתו של משה, שהיא "כבד פה וכבד לשון".

כי בחי' עסק התורה הנה אינו בדרך שמחה ש"מ [של מצוה] שהוא בבחי' רץ לבך מחוץ לפרכת

כי בחינת לימוד התורה אינה בדרך של שמחת המצווה, שהיא בבחינת "רץ לבך", מחוץ לפרכת,

לימוד התורה אינו באותו אופן של שמחת המצווה, שהיא בבחינת ריצת הלב, מחוץ לפרכת.

אלא היא בבחי' שוב לאחד שע"י התורה הוא גילוי יחודו ית' למטה כמו למעלה ע"י התורה שהיא דבר ה' ממש.

אלא היא בבחינת "שוב לאחד": באמצעות התורה מתגלה למטה אחדותו יתברך, כפי שהיא למעלה, באמצעות התורה שהיא ממש דבר ה'.

לימוד התורה הוא בבחינת "שוב לאחד": באמצעותו מתגלה אחדותו של ה' למטה כפי שהיא למעלה, שכן התורה היא ממש דבר ה'. בעוד ש"רצוא" הוא כמיהת הנפש כלפי מעלה, "שוב" הוא גילוי האחדות העליונה כאן למטה.

22 וכמ"ש ודברי אשר שמתי בפ"ך⁸² דברי ממש הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] מתניתא מלכתא⁸³

כמלך עצמו שמתאחד עם דבר ה' זו הלכה⁸⁴ שיהא הפסק כך כאלו הפסק הזה יוצא מפי עצמו

כמו שכתוב: "ודברי אשר שמתי בפ"ך" — דבריי ממש. חז"ל אמרו: "מתניתא מלכתא" — היא כמלך עצמו, שכן האדם מתאחד עם "דבר ה' — זו הלכה", כך שהפסק יהיה כך, כאילו הפסק הזה יוצא מפיו שלו.

התורה היא דברו ממש של ה', כפי שנאמר בפסוק: "ודברי אשר שמתי בפ"ך" — דבריי ממש. לכן אמרו חז"ל: "מתניתא מלכתא"; הלומד מתאחד עם "דבר ה', זו הלכה", כאילו הפסק יוצא מפיו שלו, כמו מלך.

והיינו מעלת ומדרגת מי שתורתו אומנתו כמו רשב"י [רבי שמעון בר יוחאי] וחבריו (שלכן פטורים מן התפלה שהתפלה היא בחינת בטול בהשתחויות והמשכת אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה המשכות אלו נמשכות ע"י עסק התורה ג"כ)

וזהי מעלתו ומדרגתו של מי שתורתו אומנתו, כמו רבי שמעון בר יוחאי וחבריו (ולכן הם פטורים מן התפילה: התפילה היא בחינת ביטול, המתבטא בהשתחויות, ובהמשכת אור אין סוף ברוך הוא; המשכות אלו נעשות גם באמצעות לימוד התורה).

זהי מדרגתם של מי שלימוד התורה הוא כל עיסוקם, כמו רבי שמעון בר יוחאי וחבריו. הסוגריים מסבירים מדוע היו פטורים מן התפילה: התפילה מביאה לביטול, המתבטא בהשתחויות, וממשיכה אור אין סוף; לימוד התורה שלהם פעל את אותם הדברים.

וכמו שא' רשב"י [רבי שמעון בר יוחאי] בחד קטירא אתקטרנא^{85,86} כו' שהוא בחי' בטול באוא"ס [באור אין סוף] ב"ה ממש בבחי' יחודא [יחודא עילאה] ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] ות"ת [ותלמוד תורה] כנגד כולם.^{87,88}

וכמו שאמר רבי שמעון בר יוחאי: "בחד קטירא אתקטרנא" וכו' — זהו בחינת ביטול באור אין סוף עצמו, ברוך הוא, בבחינת יחודא עילאה. לכן אמרו חז"ל: "ותלמוד תורה כנגד כולם".

רבי שמעון אמר: "בחד קטירא אתקטרנא" — בקשר אחד אני קשור [להקדוש ברוך הוא]: ביטול שלם באור אין סוף, בבחינת יחודא עילאה. לכן "ותלמוד תורה כנגד כולם".

והנה כדי שיגיע לבחי' ומדרגת בטול זה כתיב ויקחו אליך שמן זית זך⁸⁹ בחי' חכמה כי איזהו חכם הרואה את הנולד⁹⁰ דהיינו הנולד מאין ליש.

והנה, כדי להגיע לבחינה ולמדרגה זו של ביטול, נאמר: "ויקחו אליך שמן זית זך" — בחינת חכמה, שהרי "איזהו חכם? הרואה את הנולד", כלומר, את הנולד מאין ליש.

כדי להגיע לביטול זה דרוש "שמן זית זך" המובא אל משה, שהוא בחינת חכמה. חז"ל מגדירים את החכם כ"רואה את הנולד", ואדמו"ר הזקן מפרש שהכוונה היא לראות כיצד הכול נולד כל העת מאין ליש.

23 וכמאמר המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית כו'. כי ההתחדשות מאין ליש הוא תמיד כו'.

וכמו שאומרים: "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית" וכו'. שכן ההתחדשות מאין ליש מתרחשת תמיד וכו'.

בתפילה היומית נאמר שה' "מחדש בטובו בכל יום תמיד את מעשה בראשית": הבריאה מאין ליש מתרחשת ללא הרף, ולא פעם אחת בלבד.

והיינו לפי כי אני הוי"ה לא שנית⁹¹ ואתה הוא קודם שנברא כו' רק ההתחדשות להיות יש הוא רק הארה בעלמא כו'.

וזה משום ש"אני הוי"ה לא שנית", ו"אתה הוא קודם שנברא העולם" וכו'; אלא ההתחדשות המביאה לכך שיהיה יש היא הארה בלבד וכו'.

הדבר כך משום ש"אני הוי"ה לא שנית": ה' הוא אותו דבר לאחר הבריאה כפי שהיה לפניו. הדבר שמתחדש ומאפשר לעולם להתקיים הוא רק הארה מאורו, ולא עצמותו.

ולכך צ"ל התחדשות ההארה תמיד שלא תבטל במציאות לגמרי כו' וכאשר ישים אל לבו הדבר הזה יהיה בבחי' בטול אליו ית' ורוח אייתי רוח⁹² ואמשיך רוח כו' בטול אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה ממש על נפשו בעסק התורה כו':

ולכן יש לחדש את ההארה תמיד, כדי שלא תבטל ממציאותה לגמרי וכו'. וכאשר ייתן אדם את הדבר הזה אל לבו, יהיה בבחינת ביטול אליו יתברך; ו"רוח אייתי רוח ואמשיך רוח" וכו': ביטול לאור אין סוף עצמו, ברוך הוא, על נפשו, בעסק התורה וכו'.

מאחר שהארה הייתה חדלה מלהתקיים אילו לא התחדשה, יש לחדשה בכל רגע. מי שנותן זאת אל לבו מגיע לביטול לפני ה'; ומכיוון ש"רוח אייתי רוח ואמשיך רוח", הביטול שלמטה ממשיך מלמעלה את אור אין סוף עצמו על נפשו בלימוד התורה. סיום הדברים בעברית המקורית מקוצר.

התשובות

24 וזהו ואתה תצוה את בני ישראל⁹³ תצוה מלשון צוותא והתקשרות⁹⁴ ע"י ויקחו אליך שמן זית זך לבחיי

משה תחלה

וזוהו "ואתה תצוה את בני ישראל": תצוה היא מלשון צִוְּתָא — חיבור והתקשרות, באמצעות "ויקחו אליך שמן זית זך", אל בחינת משה תחילה.

כעת מתבאר הפסוק הפותח: "תצוה" נקראת מלשון "צִוְּתָא" — חיבור והתקשרות. ישראל מתקשרים למשה באמצעות הבאת "שמן זית זך", כלומר החכמה והביטול שלהם, תחילה אל בחינת משה.

ומזה נמשך להיות חוקת עולם מאת בני ישראל⁹⁵ להיות אותיות התור' [התורה] גורמת שיערוך אהרן את הנרות בחיי שמחה של מצוה מחמת כי אותיות התורה הן הנמשכות מבחי' משה ואתה תצוה את בני ישראל כו'.

ומכאן נמשך שיהיה "חוקת עולם מאת בני ישראל": אותיות התורה גורמות לכך שאהרן יערוך את הנרות — בחינת שמחת המצווה — משום שאותיות התורה נמשכות מבחינת משה, "ואתה תצוה את בני ישראל" וגו'.

מן הקשר הזה נמשכת "חוקת עולם... מאת בני ישראל": אותיות התורה מעניקות לאהרן את הכוח לערוך את הנרות, כלומר את שמחת המצווה. אותיות התורה נמשכות מבחינת משה, ולכן נאמר בפסוק "ואתה תצוה את בני ישראל".

25 והנה בבחי' אהרן שהוא בחי' רץ לבך כתיב מערב ועד בקר⁹⁶ ברישא חשוכא והדר נהורא⁹⁷

והנה, על בחינתו של אהרן, שהיא בחינת "לבך רץ", נאמר: "מערב ועד בקר" — תחילה חושך ואחר כך אור.

כך מתיישבת השאלה השנייה. בחינתו של אהרן היא "לבך רץ", ועליה נאמר בפסוק "מערב ועד בקר" — תחילה חושך ואחר כך אור, אור שמאיר בהדרגה, בתוך הזמן.

אבל בבחי' משה שהוא בבחי' שוב לאחד וגילוי יחודו ית' בבחי' יח' [יחודא עילאה] כתיב להעלות נר תמיד⁹⁸ שהוא גילוי יחוד עליון שלמעלה מהזמן ולפניו ית' כחשכה כאורה⁹⁹ שהוא השוה ומשוה כו' ודי' [ודי למבין]:

אבל על בחינתו של משה, שהיא בחינת "שוב לאחד" וגילוי אחדותו ית' בבחינת יחודא עילאה, נאמר "להעלות נר תמיד". זהו גילוי היחוד העליון שלמעלה מהזמן, ולפניו ית' "כחשכה כאורה", שכן הוא המשווה ומשוה וכו', והדברים מובנים למבין.

בחינתו של משה היא "שוב לאחד", גילוי היחוד העליון; לכן נאמר עליו בפסוק "להעלות נר תמיד" — יחוד שלמעלה מהזמן, שלפניו "כחשכה כאורה". ה' הוא "המשווה ומשוה", ואת השאר משאיר אדמו"ר הזקן להבנת הקורא.

בעבודה

לקיים את המצוות בשמחה העולה על כל תענוגי העולם הבא, מתוך ידיעה שעצמותו של ה' ממש מתלבשת בהן; "להיטיב" את האהבה הזאת באמצעות התכונות עמוקה בגדולת ה', ולהתכונן בפסוקי דזמרה למלחמת התפילה; "לכתוש את הזית" בכך שהאדם מחשיב את עצמו לשיריים, בלי לרצות בתענוגי העולם הזה, כדי שאור המצווה יתקיים; וללמוד תורה ביראה ובאהבה, תוך הפנמת העובדה שהעולם מתחדש יש מאין בכל רגע — דבר המביא לביטול וממשיך את אור אין סוף על הנפש.

שאלות לשיחה

1. מדוע נחוץ שושבין רק ביום החתונה, ומה הדבר מלמד על תפקידו של אהרן בעבודת הנפש?
2. אם כל גן עדן הוא רק "מעשה ידי", מדוע שמחת קיום מצווה בעולם הזה צריכה להיות גדולה מתענוגיו?
3. כיצד החשבת האדם את עצמו ל"שיריים" מולידה חכמה, ה"שמן" שבו אור המצווה מתקיים?
4. מה ההבדל בין "רצוא ליבך" (אהרן) ובין "שוב לאחד" (משה), ומדוע כוחו של אהרן תלוי במשה?
5. מדוע מנורת אהרן דולקת "מערב עד בוקר", ואילו מנורת משה היא "תמיד"?

הערות

פסוקה 1

1 ואתה תצוה

המאמר נדפס גם במהדורת למברג של תורה אור, בדף ח, ג, ורשימת המאמר (הנחה) של אדמו"ר האמצעי עם ביאורו נדפסה בהמשך תורה אור, בדף ק, א. שם מתבארים שורשי הרעיונות שבמאמר, החל באהרן, "שושבינא דמטרוניתא", כמעלה את הניצוצות שנפלו.

הערת קה"ת

נדפס גם בתו"א לעמבערג ח, ג. הנחת כ"ק אדה"א בטה"מ תקס"ו ע' סו. ביאור-הנחת כ"ק אדה"א נדפס לקמן קי, א. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. ובהערות וציונים לפלח הרמון בראשית ק, א (ד"ה מאי חנוכה) מציין לכאן. המאמר עם הגהות וקיצורים באוה"ת תצוה ע' איתקמא. הערות ע' איתקסג. קיצור ע' איתקסט. ע' איתקעג. קיצור והגהות ע"ז בכרך ח ע' ג'נו. הגהות ע' ג'נט. ד"ה זה בסי מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שטו מיוסד על מאמר זה.

2 ואתה תצוה

הפסוק הפותח של פרשת תצוה: משה מצווה את בני ישראל להביא אליו שמן זית זך, כתית למאור, "להעלות נר תמיד". המאמר שואל מדוע השמן מובא אל משה.

Exodus 27:20 שמות כ"ז:כ'

וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיָקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כְּתִית לְמָאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד:

And thou shalt command the children of Israel, that they bring unto thee pure olive oil beaten for the light, to cause a lamp to burn continually.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כז, כ.

3 ויקחו אליך

הגמרא דורשת את המילים "אליך" כך: "אליך ולא לי — איני צריך לאורה". לפי ההערה של קה"ת, אור התורה מצטט קטע זה כדי לחדד את שאלת המאמר.

Menachot 86b:5-7 מנחות פ"ו ב:ה-ד'

(ויקרא כד, ב) צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך אמר רבי שמואל בר נחמני אליך ולא לי לא לאורה אני צריך: שלחן בצפון ומנורה בדרום אמר ר' זריקא אמר ר' אלעזר לא לאכילה אני צריך ולא לאורה אני צריך (מלכים א ו, ד) ויעש לבית חלוני שקופים אטומים תנא שקופין [מבפנים] ואטומים [מבחוץ] לא לאורה אני צריך

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

4 מחוץ לפרכת אשר על העדת יערך אתו אהרן

אהרן ובניו עורכים את הנר באוהל מועד, מחוץ לפרכת שעל העדות, "מערב עד בוקר". מאחר שהדלקת הנר היא תפקידו של אהרן, מתעוררת השאלה.

Exodus 27:21 שמות כ"ז:כ"א

בְּאֵהָל מוֹעֵד מִחוּץ לַפְּרֶכֶת אֲשֶׁר עַל־הַעֲדוּת יַעֲרֶךְ אֹהֶל וּבְנֵי מַעֲרֵב עֲדִיבְקָר לִפְנֵי ה' חֶקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

In the tent of meeting, without the veil which is before the testimony, Aaron and his sons shall set it in order, to burn from evening to morning before the L-RD; it shall be a statute for ever throughout their generations on the behalf of the children of Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

5 למה צוה ה' ויקחו אליך

אור התורה מצטט את הגמרא (מנחות פו ע"ב): "אליך — ולא לי, לאורה אני צריך", ושואל כיצד הדבר יכול להיות "אליך", כאשר הנרות שייכים לאהרן ולא למשה. ההערה מפנה גם לעמ' 1575 שם.

הערת קה"ת

ראה תו"כ פ' אמור פ"ג ובהגהות מהרי"ד. באוה"ת ע' איתקמא הביא מגמרא "פ"ט דמנחות דפ"ו ע"ב אליך ולא לי לא לאורה אני צריך, וקשה איך היא אליך, הרי זה שייך לאהרן ולא למשה". וראה שם ע' איתקעה.

פסוקה 2

הערת קה"ת מפנה לLeviticus 24:2 למילים האלה.

Leviticus 24:2 ויקרא כ"ד:ב'

צו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיָקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כְּתִית לְמָאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד:

Command the children of Israel, that they bring unto thee' pure olive oil beaten for the light, to cause a lamp to burn continually.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

7 להעלות נר תמיד

הפסוק הראשון, העוסק בהבאת השמן למשה, מתאר את הנר כ"תמיד".

Exodus 27:20 שמות כ"ז:כ'

וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיָקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כְּתִית לְמָאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד:

And thou shalt command the children of Israel, that they bring unto thee pure olive oil beaten for the light, to cause a lamp to burn continually.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

8 מערב עד בקר

הפסוק השני, העוסק באהרן, אומר רק "מערב עד בוקר", בלי "תמיד"; ההבדל מוסבר בסוף המאמר.

Exodus 27:21 שמות כ"ז:כ"א

בְּאֵהָל מוֹעֵד מִחוּץ לַפְּרֶכֶת אֲשֶׁר עַל־הַעֲדוּת יַעֲרֶךְ אֹהֶל וּבְנֵי מַעֲרֵב עֲדִיבְקָר לִפְנֵי ה' חֶקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

In the tent of meeting, without the veil which is before the testimony, Aaron and his sons shall set it in order, to burn from evening to morning before the L-RD; it shall be a statute for ever throughout their generations on the behalf of the children of Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

באוה"ת הגהות על מאמר זה הגי': של מצוה.

15 תחת אשר לא עבדת

מתוך התוכחה: הקללות באות "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב". מכאן שהתורה והעבודה צריכות להיעשות בשמחה.

Deuteronomy 28:47 דברים כ"ח:מ"ז

תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל:

because thou didst not serve the L-RD thy G-d with joyfulness, and with gladness of heart, by reason of the abundance of all things

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים כח, מז.

4 פסקה

16 באשרי כי אשרוני בנות

דבריה של לאה כשולפה ילדה בן, שאותו קראה אשר. משמעות המילה שם היא אושר ושבח, והמאמר מפרש באותו אופן את המילה "אשר" שבברכה על המצוות.

Genesis 30:13 בראשית ל':יג

ותאמר לאה באשרי כי אשרוני בנות ותקרא את שמן אשר:

And Leah said: 'Happy am I! for the daughters will call me happy.' And she called his name Asher

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ל, יג.

5 פסקה

17 ויניחהו בגי'ע

ה' הניח את אדם בגן עדן "לעבדה ולשמרה". המאמר מפרש "לעבדה" כמצוות עשה, שבמצוותן האדם עושה את גן עדן.

Genesis 2:15 בראשית ב':ט"ו

ויקח ה' אלקים את האדם ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה:

And the L-RD G-d took the man, and put him into the garden of Eden to dress it and to keep it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ב, טו.

18 לעבדה במי'ע

כה, ד (בראשית), אדם הונח בגן עדן "לעבדה" — כלומר, לקיים את רמ"ח מצוות העשה — כדי להמשיך את אור אין סוף לגן עדן; מרוב גילוי האור, הניצוצות הקדושים שנפללו לרע היו עולים מאליהם, בלי מאבק.

הערת קה"ת

נסמן לעיל ה, ד.

19 שעי' המצות הוא עושה הגי'ע

לקוטי תורה מסביר שהזיו שבגן עדן העליון נמשך מן התורה, והזיו שבגן עדן התחתון נמשך מקיום המצוות: "לעבדה" הן מצוות עשה ו"לשמרה" הן מצוות לא תעשה; אדם היה בגן עדן התחתון, על הארץ.

הערת קה"ת

ראה גם לקו"ת פי שלח לט, ג. נתבאר בארוכה באוה"ת פי חוקת ע' אתרכב ואילך.

9 אהרן שושבינא דמטרוניא

כלב, ב (מקץ), אהרן, "שושבינא של המטרוניא", הוא אחד משבעת הרועים המשפיעים אלקות בכנסת ישראל, כדי שהנשמות יבערו באהבה העולה כלהבת אש מאלוה. מכיוון שאדם המלווה בעניינים גשמיים אינו יכול להגיע לכך בכוחות עצמו, הסיוע הוא אהבה הבאה מלמעלה.

הערת קה"ת

נסמן לעיל לב, ב. ראה לקמן קי, א ובמי' לשם. באוה"ת ע' איתקסג מבאר ענין שושבינא ומביא ראיי מהרשב"ם פ"ט דב"ב קמד, ב דמתרגמינן בשמואל-ב סי' טז רעה דוד שושבינא דדוד.

10 ואהרן הוא השושבין

ההערה מפנה את הקורא לאור התורה על במדבר, עמ' 9, בעניין אהרן כשושבין.

הערת קה"ת

עיי' באוה"ת פי במדבר ע' ט.

3 פסקה

11 ענין השושבינים . . אלא בשעת החתונה

ההערה מפנה לשיחה ב-Likkutei Sichos, כרך 22, בעניין זה: שושבינים נחוצים רק בזמן החתונה.

הערת קה"ת

ראה לקו"ש חכ"ב ע' 62.

12 ביום חתונתו וביום שמחת לבו

"צאינה וראינה בנות ציון, במלך שלמה, בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו". המאמר מייחס את "יום חתונתו" לזמן שבו יש צורך בשושבין. (בהערה של קה"ת מודפס 3:8).

Song of Songs 3:11 שיר השירים ג':יא

צֵאנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֹטְרָה שְׁעֹטְרָהּ לֹא אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתָנָתוֹ וּבְיוֹם שִׂמְחַת לְבוֹ:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath crowned him in the day of his espousals, And in the day of the gladness of his heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ג, ח.

13

"צאינה וראינה בנות ציון, במלך שלמה, בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו". המאמר מייחס את "יום חתונתו" לזמן שבו יש צורך בשושבין. (בהערה של קה"ת מודפס 3:8).

Song of Songs 3:11 שיר השירים ג':יא

צֵאנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֹטְרָה שְׁעֹטְרָהּ לֹא אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתָנָתוֹ וּבְיוֹם שִׂמְחַת לְבוֹ:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath crowned him in the day of his espousals, And in the day of the gladness of his heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

14 שמחה של מעלה

בהערות למאמר זה ב-Or HaTorah מופיע הנוסח "שמחת מצווה" (simchah shel mitzvah) במקום "שמחה מלמעלה" (simchah shel ma'alah).

הערת קה"ת

20 מוטב דלידייני

כשאחר נפטר, נאמר עליו: "מוטב שיידון ויבוא לעולם הבא". המאמר מביא זאת כדי להראות שהתענוג של העולם הבא שווה כל סבל.

Chagigah 15b:3 חגיגה ט"ו ב:ג'

כי נח נפשיה דאחר, אמרי: לא מידן לדידיניה, ולא לעלמא דאתי ליתי. לא מידן לדידיניה — משום דעסק באורייתא, ולא לעלמא דאתי ליתי — משום דחטא. אמר רבי מאיר: מוטב דלידייניה ולייתי לעלמא דאתי. מתי אמות, ואעלה עשן מקברו. כי נח נפשיה דרבי מאיר סליק קוטרך מקבריה דאחר.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

חגיגה טו, ב. ראה לעל ח, ד.

21 אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו

כשמעו החכמים מרוחק את המולת רומי, הם בכו ורבי עקיבא צחק: "אם כך למי שעוברים על רצונו, על אחת כמה וכמה למי שעושים רצונו". המאמר משתמש בכך כדי להשוות בין התענוגות הנפולים של העולם הזה לבין התענוג של גן עדן.

Makkot 24b:1-2 מכות כ"ד ב:א-ב'

באש, ולא נבכה! אמר להן: לכה אני מצחק, ומה לעוברי רצונו כה, לעושי רצונו על אחת כמה וכמה. שוב פעם אחת הו עולין לירושלים, כיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם, כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים, התחילו הן בוכין ורבי עקיבא מצחק. אמרו לו: מפני מה אתה מצחק? אמר להם: מפני מה אתם בוכים? אמרו לו: מקום שכתוב בו "ויהר הקרב יומת", ועכשיו שועלים הלכו בו, ולא נבכה!?

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

22 ר"ע כשראה כרך גדול

בהערת קה"ת מפנים את הקורא לתורה אור, טו, ד, כמקור לדברי רבי עקיבא. הדברים מובאים בנח ט, ד, ושם ההערה מפנה חזרה לתחילת פרשת תצוה; לכן טו שבדפוס הוא כנראה טעות דפוס במקום ט.

הערת קה"ת

נסמן לעיל טו, ד.

23 דרך נפילה מאיגרא רמה

כשקרא את הפסוק "השליך משמים ארץ" שבאיכה, הניח רבי את המגילה מידו ואמר: "מגג גבוה לבור עמוק". המאמר משתמש בכיטוי כדי לתאר את הנפילה הפתאומית של התענוגות ממדרגות הקדושה.

Chagigah 5b:16-17 חגיגה ה' ב:ט"ז-י"ז

רבי הוה נקיט ספר קינות וקא קרי בגויה, כי מטא להאי פסוקא "השליך משמים ארץ" — נפל מן ידיה, אמר: מאיגרא רם לבירא עמיקתא. רבי ורבי חייא הוו שקלי ואולי באורחא, כי מטו לההוא מתא, אמרי: איכא צורבא מרבנן הקא? גזיל וניקביל אפיה. אמרי: איכא צורבא מרבנן הקא, ומאור עינים הוא. אמר לקה רבי חייא לרבי: תיב את, לא תולול בגשיאותך. איזיל אנא ואקביל אפיה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

7 פסוקה

24 במובנו הפשוט, הפסוק מגנה את עבודת ה' ללא שמחה, "כאשר היה לך שפע של הכול". המאמר מפרש את המילים "מרוב כל" כ"יותר משפע של

הכול": השמחה בקיום המצוות צריכה לעלות על כל התענוגים שבעולם הבא.

Deuteronomy 28:47 דברים כ"ח:מ"ז

תחת אשר לא-עבדת את-ה' אלקיך בשמחה ובטוב ללב מרב כל:

because thou didst not serve the L-RD thy G-d with joyfulness, and with gladness of heart, by reason of the abundance of all things

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

25 יותר מרוב כל

בתניא, פרק כ"ו, מובא הפסוק "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה" ומוזכר פירושו הידוע של האריז"ל לפסוק. קה"ת מציינת שפירוש המאמר, "יותר מרוב כל", הולך בעקבות פירוש זה.

הערת קה"ת

וכפי האריז"ל המובא בתניא פכ"ו.

8 פסוקה

26 הקב"ה מניח תפלין

הגמרא שואלת: "מניין שהקדוש ברוך הוא מניח תפלין?" המאמר מביא זאת כדוגמה לאתערותא דלעילא שבאה כמענה לקיום המצוות שלנו למטה.

Berakhot 6a:17-18 ברכות א' י"ז-י"ח

אמר רבי אבין בר רב אדא, אמר רבי יצחק: מנין שהקדוש ברוך הוא מניח תפלין שנאמר: "נשבע ה' בימינו ובזרוע עזו". "בימינו" — זו תורה, שנאמר: "מימינו אש דת למו", "ובזרוע עזו" — אלו תפלין, שנאמר: "הי עז לעמו יתן".

Rab Abin b. Rab Adda said in the name of R. Isaac : Whence is it that the Holy One, blessed be He, lays Tefillin ? As it is said, "The L-rd hath sworn by His right hand, and by the arm of His strength" (Is. Ixii. 8). "By His right hand" means Torah ; as it is said, "At His right hand was a fiery law unto them" (Deut. xxxiii. 2); "by the arm of His strength" means ... Tefillin, as it is said, "The L-rd will give strength unto

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

27 בהשכלתם — (וזהו ומעשה ידיו

באור התורה הקטע המתחיל "וזהו ומעשה ידיו מגיד הרקיע" מסומן כהנהגה.

הערת קה"ת

באוה"ת ע' איתקמג מציין קודם זה הג"ה.

28 ומעשה ידיו מגיד הרקיע

"השמים מספרים כבוד אל, והרקיע מגיד מעשה ידיו". מכיוון שגן עדן נקרא "מתיבתא דרקיע", הרי שהוא מגיד רק את "מעשה ידיו".

Psalms 19:2 תהילים י"ט:ב'

הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד־אֵל וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מְגִיד הַרְקִיעַ:

The heavens declare the glory of G-d, and the firmament showeth His handiwork

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 ועמ"ש בפי הללוהו ברקיע עזו

קה"ת מצייע שההפניה "ועיין במה שכתוב בפירוש 'הללוהו ברקיע עזו'" מכוונת למאמר הפותח במילים אלה בסידור.

הערת קה"ת

אולי הכוונה לד"ה זה בסידור סט, ד.

30 הללוהו ברקיע עוזו

"הללו אל בקודשו, הללוהו ברקיע עוזו". הדברים שבסוגריים מתייחסים לביאור לפסוק זה שניתן במקום אחר.

Psalms 150:1 תהילים ק"נ:א

הללוהו הללוהו בקדשו הללוהו ברקיע עוזו:

Hallelujah. Praise G-d in His sanctuary; Praise Him in the firmament of His power

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31 ת"ח אין להם מנוחה

"תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, שנאמר: 'ילכו מחיל אל חיל'. המאמר מסיק מכך שיש מדרגות רבות בגן עדן, זו למעלה מזו.

Berakhot 64a:12-13 ברכות ס"ד א:י"ב-י"ג

אמר רבי חייה בר אשי אמר רב: תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, שנאמר: 'ילכו מחיל אל חיל'. ר' אבהו א"ל אלקים בציון. אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא: תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, שנאמר: 'וכל בניהו למודי ה' ורב שלום בניהו'.

R. Hiyya b. Ashe said in the name of Rab[3]: The disciples of the wise have rest neither in this world nor in the world to come; as it is said, "They go from strength to strength, every one of them appeareth before G-d in Zion." R. Eleazar said in the name of R. Hannina: The disciples of the wise increase peace in the world; as it is said, "And all thy children shall be taught of the L-rd ; and great shall be the peace of ... "thy children

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות סד, א.

32 ילכו מחיל אל חיל

"ילכו מחיל אל חיל, יראה אל אלקים בציון". על פסוק זה מבססים חז"ל את העלייה האינסופית של תלמידי חכמים.

Psalms 84:8 תהילים פ"ד:ח

ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלקים בציון:

They go from strength to strength, every one of them appeareth before G-d in Zion

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים פד, ח.

פסוקה 9

33 כי כל בשמים ובארץ

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

דברי הימים-א כט, יא.

34 כי כל בשמים ובארץ

מברכת דוד: "לך, ה', הגדולה והגבורה... כי כל בשמים ובארץ". המאמר מצטט את תרגומו הארמי: "שאוחז בשמים ובארץ", ובכך מציג את "כל"

כחיבור בין השניים.

I Chronicles 29:11 דברי הימים א כ"ט:יא

לך ה' הגדלה והגבורה והתפארת והנצח והיהוד כייכל בשמים ובארץ לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

35 ענין שנזכר בספרים

ב"ר 70c (בראשית) מסביר אדמו"ר הזקן שהעמוד שבין גן עדן התחתון לגן עדן העליון עניינו ביטול: כדי לעלות להשגה גבוהה יותר, על הנשמה להניח תחילה את תחושת העצמיות שלה ואת ההשגה שהייתה לה קודם. ב"ר 100b (מגילת אסתר), המצטט את שני הקטעים האלה מהזוהר, העמוד הוא זה שעל ידו עולות הנשמות מגן עדן התחתון לגן עדן העליון, והקטע מפנה בחזרה למאמר הזה: העמוד נקרא גם "כל".

הערת קה"ת

לקמן ק, ב מציין לזו"ב ריא, א. ולפי ויחי ריט, א. וראה בהמצויין לעיל ז, ג. ולקמן ק, ב.

36 עמוד בגי'ע

הזוהר מתאר עמוד הניצב באמצע הגן, שבאמצעותו עולות למעלה דרך פתח ברקיע. המאמר מכנה אותו העמוד המחבר את גן עדן התחתון ואת גן עדן העליון.

Zohar, Vayakhel 24:316-325 ספר הזוהר, ויקהל כ"ד:שט"ז-שכ"ה
The celestial river brings forth the souls who fly off into the Garden; the lower river in the terrestrial Garden, on the other hand, builds up the souls and makes them fit and able to enjoy those radiances, and so to mount up to the celestial Paradise through the central opening of the firmament and by the pillar that stands in the centre of the Lower Paradise. That pillar is enveloped in cloud and smoke and bright flashes, the cloud and smoke encircling it from the outside ... in order to

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

37 עמוד בגי'ע

גם הזוהר על ויחי מדבר על עמוד בעל שלושה צבעים, המכונה "יסוד הר ציון", שבאמצעותו הנשמה עולה. קה"ת מציין אותו לצד הקטע שלעיל כמקור לעמוד שבגן עדן.

Zohar, Vayechi 21:171-23:182 ספר הזוהר, ויחי כ"א:קע"א-כ"ג:קפ"ב
R. Judah said: 'For seven days the soul goes to and fro from his house to his grave, and from his grave to his house, mourning for the body, as it is written: "His flesh shall suffer pain for him, and his soul shall mourn for it" (Job 14, 22), and it grieves to behold the sadness in the house. We have learnt that after seven days the body begins to decay, and the soul goes in to its place. It enters the cave of Machpelah, ... where it is allowed

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

38 נר"ן אלף יובלות שהכל בחי' עליות

לקוטי תורה, קרח מסביר את עליות העולמות באמצעות "חמישים אלף יובלות" כהתגלות הולכת וגוברת של האור הפנימי בכלים: גן עדן התחתון הוא כלי לזיו של אור אין סוף, וגן עדן העליון הוא כלי לתענוג גדול

בהרבה. הוא מוסיף ששעה אחת של תשובה ומעשים טובים בעולם הזה עדיפה על כל אלה, מפני שאינם אלא זיו.
הערת קה"ת
ראה לקו"ת קרח ע' נב, ג.

פסקה 10

39 לית מחשב' תפיסא

מתפילתו של אליהו בפתיחת תיקוני זוהר: "אתה עליון על כל העליונים, נסתר מכל הנסתרים; שום מחשבה אינה יכולה להשיג אותך כלל". המאמר מחיל זאת על עצמותו של ה', להבדיל מההארה שמקבל גן עדן.
Tikkunei Zohar 17a:10-12 תקוני זוהר י"ז א:י"ב
אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין. לית מחשבה תפיסא כך כלל. אנת הוא דאפיקת עשר תקונין. וקרינן לון עשר ספירן. לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין. ועלמין דאתגליין. ובהון אתכסיאת (נ"א אתכסיא) מבני נשא. ואנת הוא דקשיר לון ומיחד לון. ובגין דאנת מלגאו. כל מאן דאפריש חד מן חבריה מאלין עשר. אתחשיב ליה כאלו אפריש כך.
Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

פסקה 11

40 אשר אנכי מצוך

"והדברים האלה, אשר אנכי מצווה אותך היום, יהיו על לבבך". המאמר מפרש את "אנכי" ("אני") כעצמותו ממש של ה', המצווה על כל מצווה.
Deuteronomy 6:6 דברים ו:ו
וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל-לִבְּךָ:
And these words, which I command thee this day, shall be upon thy heart
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
דברים ו, ו.

41 יפה שעה א'

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
אבות פ"ד מ"ז.

42 יפה שעה א'

"יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא". הדבר תומך בטענה ששמחת המצווה עולה על כל התענוגים שבגן עדן.
Pirkei Avot 4:17 משנה אבות ד:י"ז
הוא ה'ה אומר, יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה, מכל חיי העולם הבא. ויפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא, מכל חיי העולם הזה:
He used to say: more precious is one hour in repentance and good deeds in this world, than all the life of the world to come; And more precious is one hour of the tranquility of the world to come, than all the life of this world
Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

פסקה 13

43 ובהעלות אהרן את הנרות

"וכשהעלה אהרן את הנרות בין הערביים, יקטיר אותו [את הקטורת]". המאמר מפרש את "העלאה" כשמחה מלמעלה המרוממת את הנשמה.
Exodus 30:8 שמות ל"ח
וּבַהֲעֹלֹת אֶהְרֹן אֶת־הַנֵּרוֹת בֵּין הָעֶרְבִים יִקְטִירֶנָּה קִטְרֶת תָּמִיד לִפְנֵי ה' לְדֹרֹתֵיכֶם:
And when Aaron lighteth the lamps at dusk, he shall burn it, a perpetual incense before the L-RD throughout your generations.
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44 אהבת בכל מאדך

"ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך". "בכל מאדך" היא אהבה שמעבר למידה של הנשמה עצמה.
Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה
וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:
And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

45 רוממות אל בגרונם

"רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם". אמירה זו בפסוקי דזמרה מתארת את ההכנה לקריאת שמע כשילוב של שבח ומלחמה.
Psalms 149:6 תהילים קמ"ט:ו
רוֹמְמוֹת אֵל בְּגִרוֹנָם וְחֶרֶב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם:
Let the high praises of G-d be in their mouth, And a two-edged sword in their hand
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
תהלים קמט, ו.

46 שעת צלתא שעת קרבא

הערת קה"ת מפנה לז' Zohar III, 243a למילים האלה.
Zohar III, 243a זח"ג רמג, א
הערת קה"ת
ראה זח"ג רמג, א.

47 שעת צלותא שעת קרבא

קה"ת מפנה לפסוק זה כמקור לרעיון שהתפילה היא מלחמה; זוהר שם מדבר על קרב התפילה.
Zohar, Pinchas 85:572-87:582 ספר זוהר, פנחס פ"ה:תקע"ב-פ"ז:תקפ"ב

48 מערב ועד בקר

אהרן מיטיב את הנר "מערב עד בוקר"; המאמר מפרש זאת כאור הבוקע בהדרגה מתוך החושך.
Exodus 27:21 שמות כ"ז:כ"א
בְּאֵהָל מוֹעֵד מוֹחָץ לְפָרֹכֶת אֲשֶׁר עַל־הַעֲדֹת יַעֲרֶה אֹתוֹ אֶהְרֹן וּבָנָיו מִעֶרֶב עַד־בֹּקֶר לִפְנֵי ה' חֹקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
In the tent of meeting, without the veil which is before the testimony, Aaron and his sons shall set it in order, to burn from evening to morning before the L-RD; it shall be a

statute for ever throughout their generations on the behalf
of the children of Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

49 ברישא חשוכא והדר נהורא

לשאלה מדוע העזים הולכות לפני הכבשים, משיבה הגמרא: "כמעשה בראשית, בתחילה חושך ואחר כך אור". המאמר מחיל סדר זה על עבודת הנשמה.

Shabbat 77b:8 שבת ע"ז ב:ח'

... אָמַר לָקָה: מַאי טַעמָא עֵיזי מְסַנֵּן בְּרִישָׁא וְהָדָר אֵימְרִי? אָמַר לָקָה כְּבָרִיתוּ שֶׁל עוֹלָם, דְּבָרִישָׁא חֲשׂוּכָא וְהָדָר נְהוּרָא. מַאי טַעמָא הָנִי מְכַסִּין וְהָנִי מְגַלִּין? הָנִי דְּמַכְסִּין מִינְיָהּ — מְכַסִּין, וְהָנִי דְּלֹא מְכַסִּין מִינְיָהּ — מְגַלִּין. מַאי טַעמָא גְמָלָא זוּטָר גְּנוּבָתִיָּה? מְשׁוּם דְּאָכַל כִּיסִּי. מַאי טַעמָא תוֹרָא אָרִיקָא גְּנוּבָתִיָּה? מְשׁוּם דְּדִיִּיר בְּאַגְמִי, וּבְעִי לְכַרְכוּשִׁי בְּגָזִי.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

14 פסקה

50 בשמן זית כתית

הפסוק דורש "שמן זית זך, כתית (כתית), למאור". המאמר שואל מה מסמלת הכתישה.

Exodus 27:20 שמות כ"ז:כ'

וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כְּתִית לְמָאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד:

And thou shalt command the children of Israel, that they bring unto thee pure olive oil beaten for the light, to cause a lamp to burn continually

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

51 כותש ונותן לתוך הסל

המשנה מתארת שלוש סחירות של הזית: השמן מהזיתים שנכתשו והונחו בסל הוא הראשון; אחר כך באים השמנים שנסחטו בקורה ונטחנו. הראשון מיועד למנורה, והשאר למנחות.

Menachot 86a:8-11 מנחות פ"ו א:ח'-י"א

הזית הראשון מגררו בראש הזית וכותש ונותן לתוך הסל ר' יהודה אומר סביבות הסל זה ראשון [חזר] וטוען בקורה ר' יהודה אומר באבנים זה שני חזר וטחן וטען זה שלישי הראשון למנורה והשאר למנחות

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

הערת קה"ת

מנחות פו, א. במאמרי אדה"א כאן ע' שכג מבאר ענין זה בעבודה.

52 יהיו מזונותי מרורים כזית

היונה חשורה אל נח ובפיה עלה זית אמרה: "יהיו מזונותי מרורים כזית, אך נתונים בידך, ולא מתוקים כדבש ותלויים בבשר ודם". המאמר מצטט זאת כדי להצביע על מרירותו של הזית.

Eruvin 18b:15 עירובין י"ח ב:ט"ו

וְאָמַר רַבִּי יִרְמְיָה בֶּן אֶלְעָזָר, מַאי דְּכָתִיב: "וְהָיָה עֲלֶיהָ זֵית טָרֵף בְּפִיהָ" — אֶמְרָהּ יוֹנָה לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, יִהְיוּ מְזוֹנוֹתַי מְרוּרִין כְּזֵית וּמְסוּרִין בְּיָדְךָ, וְאֵל יִהְיוּ מִתּוֹקִין כְּדָבָשׁ וְתִלּוּין בְּיַד בֶּשֶׂר וְדָם. כְּתִיב הָכָא "טָרֵף", וְכִתִּיב הֵתָם "הַטְרִיפֵנִי לֶחֶם חֻקִּי".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת
עירובין יח, ב. ב"ר לג, ט.

פסקה 15

53 שהזית משכח תלמודו של ע' שנה

הערת קה"ת מפנה ל**Horayot 12b** למילים האלה.

Horayot 12b הוריות י"ב ב

הערת קה"ת

הוריות יב, ב. וראה לקמן קו, ד.

54 שהזית משכח תלמודו של ע' שנה

רבי יוחנן אמר: "כשם שהזית משכח שבעים שנות לימוד, כך שמן זית מחזיר שבעים שנות לימוד". (בהערה של קה"ת נדפס: יב ע"ב.)

Horayot 13b:3-4 הוריות י"ג ב:ג'-ד'

"הַרְגִּיל בְּשֶׁמֶן זַיִת". מְסִיעֵה לָקָה לְרַבִּי יוֹחָנָן, דָּאֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כְּשֶׁם שֶׁהַזֵּית מְשַׁכַּח תַּלְמוּד שֶׁל שְׁבַעִים שָׁנָה, כֵּךְ שֶׁמֶן זַיִת מְשִׁיב תַּלְמוּד שֶׁל שְׁבַעִים שָׁנָה. "וְהַרְגִּיל בֵּינוּ וּבְשָׂמִים". מְסִיעֵה לָקָה לְרַבָּא, דָּאֲמַר רַבָּא: חֲמָא וְרִיחָנִי פְּתָחִין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

פסקה 16

55 כשם שהזית משכח תלמודו של ע' שנים. כך שמן זית מחזיר

תלמודו של ע' שנה

האמירה של רבי יוחנן, כפי שהיא מצוטטת במלואה: שמן זית משיב את מה שהזית גורם לאדם לשכוח. המאמר מסביר מדוע: השמן הוא חכמה, כוח הזיכרון.

Horayot 13b:3-4 הוריות י"ג ב:ג'-ד'

"הַרְגִּיל בְּשֶׁמֶן זַיִת". מְסִיעֵה לָקָה לְרַבִּי יוֹחָנָן, דָּאֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כְּשֶׁם שֶׁהַזֵּית מְשַׁכַּח תַּלְמוּד שֶׁל שְׁבַעִים שָׁנָה, כֵּךְ שֶׁמֶן זַיִת מְשִׁיב תַּלְמוּד שֶׁל שְׁבַעִים שָׁנָה. "וְהַרְגִּיל בֵּינוּ וּבְשָׂמִים". מְסִיעֵה לָקָה לְרַבָּא, דָּאֲמַר רַבָּא: חֲמָא וְרִיחָנִי פְּתָחִין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

56 כי חכמה הוא מוח הזכרון

בביאור למאמר זה, בסוף דף קי ע"ד, השמן הנסחט מן הזית הכתוש הוא חכמה, "כוח הזיכרון" של אור אבא: השכחה באה משבירת הכלים, ומכיוון שלא הייתה שבירה בחכמה, היא משיבה את מה שנשכח.

הערת קה"ת

ראה לקמן קי, סע"ד. לקו"ת ס"פ קדושים. שה"ש לג, א. ובכ"מ.

57 ולזכרון בין עיניך

מפרשת "קדש", אחת הפרשיות שבתפילין: "והיה לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך". המאמר קושר בין ה"זיכרון" שבפרשה זו, המרמז לחכמה, לבין חכמה ככוח הזיכרון.

Exodus 13:9 שמות י"ג:ט'

וְהָיָה לָךְ לְאוֹת עַל־יָדְךָ וּלְזִכְרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תוֹרַת ה' בְּפִיךָ כִּי בִיד תִּזְקֶה הוֹצֵאָהּ ה' מִמִּצְרַיִם:

And it shall be for a sign unto thee upon thy hand, and for a memorial between thine eyes, that the law of the L-RD may be in thy mouth; for with a strong hand hath the L-RD brought thee out of Egypt

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
שמות יג, ט.

58 לשארית נחלתו שמשים עצמו כשיריים

"מי איל כמוך, נושא עוון ועובר על פשע לשארית נחלתו". (בהערה של קה"ת נדפס: 7:8).

Micah 7:18 מיכה ז:י"ח

מִי־אֵל כְּמוֹךָ נֹשֵׂא עוֹן וְעוֹבֵר עַל־פֶּשַׁע לְשֹׁאֲרֵית נַחְלָתוֹ לֹא־יִחַזֵּק לְעַד אָפוּ כִּי־יִחַפֵּץ חֶסֶד הוּא:

Who is a G-d like unto Thee, that pardoneth the iniquity, And passeth by the transgression of the remnant of His heritage? He retaineth not His anger for ever, Because He delighteth in mercy.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Rosh Hashanah 17a:15-16 ראש השנה י"ז א:ט"ו-ט"ז

רב הונא בריה דרב יהושע חלש, על רב פפא לשילי בקה. חזייה דחליש לקה עלמא, אמר להו: צביתו לקה וודתא. לסוף איתפח, הוה מיכסיה רב פפא למיחזייה. אמרו לקה: מאי חזית? אמר להו: אינו, הכי הוה, ואמר להו הקדוש ברוך הוא: הואיל ולא מוקים במיליה — לא תקומו בהדיה, שנאמר: "נושא עון ועובר על פשע", למי נושא עון — לעובר פשע. "לשארית נחלתו", אמר רבי אבהו בר חנינא: אליה — וקוץ בה: "לשארית נחלתו" — ולא לכל נחלתו,

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

מיכה ז, ח. ר"ה יז, א. ראה לקו"ת עקב יז, ד.

פסוקה 17

59 מי לי בשמים

"את מי יש לי בשמים [מלבדך]? ועמך לא חפצתי בארץ". הפסוק מבטא שאדם אינו רוצה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, אלא בה' בלבד.

Psalms 73:25 תהילים ע"ג:כ"ה

מִי־לִי בַשָּׁמַיִם וְעַמִּי לֹא־חִפְצָתִי בָאָרֶץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים עג, כה.

60 והי' שארית יעקב

"והיה שארית יעקב בקרב עמים רבים, כטל מאת ה', כרביבים עלי עשב, אשר לא יקוה לאיש ולא ייחל לבני אדם". המאמר מפרש "שארית" כמי שעושה את עצמו לשיריים.

Micah 5:7 מיכה ה:ז

וְהָיָה שְׂאֲרֵית יַעֲקֹב בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים כְּאֶרֶץ כְּבָהֱמוֹת יַעַר כְּכַפִּיר בְּעֶרְיָצָאן אֲשֶׁר אִם־עֹבֵר וְרֹמֵס וְטָרַף וְאִין מַצִּיל:

And the remnant of Jacob shall be among the nations, in the midst of many peoples, As a lion among the beasts of the forest, As a young lion among the flocks of sheep, Who, if he go through, treadeth down and teareth in pieces, And there is none to deliver.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מיכה ה, ז.

61 תרום ידך על צריך וכל אויביך יכרתו

הפסוק הבא: "תרום ידך על צריך וכל אויביך יכרתו". במאמר, "צריך" הם הדברים המעכבים את הנשמה, שאפשר להתגבר עליהם באמצעות ביטול עצמי.

Micah 5:8 מיכה ה:ח

תָּרֹם יָדְךָ עַל־צָרֶיךָ וְכָל־אֹיְבֶיךָ יִכָּרְתוּ:

Let Thy hand be lifted up above Thine adversaries, And let all Thine enemies be cut off.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

62 רוממות אל בגרונם

"רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם". כאן החרב היא גילוי רוממותו של ה' בנשמה, הכורת את הדברים המתנגדים לה.

Psalms 149:6 תהילים קמ"ט:ו

רוֹמְמוֹת אֵל בְּגִרְוֹנָם וְחֶרֶב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם:

Let the high praises of G-d be in their mouth, And a two-edged sword in their hand

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמט, ו.

63 אין אני והוא יכולין לדור

על כל אדם שיש בו גסות רוח אומר הקדוש ברוך הוא: "אין אני והוא יכולים לדור בעולם". המאמר מחיל זאת על מי שנמצא בבחינת יש, כלומר מרגיש את עצמו כמציאות נפרדת.

Sotah 5a:14 סוטה ה' א:י"ד

אמר רב חסדא, ואיתימא מר עוקבא: כל אדם שיש בו גסות הרוח, אמר הקדוש ברוך הוא: אין אני והוא יכולין לדור בעולם, שנאמר: "מִלְשָׁנִי בִסְתֵר רִעְהוּ אוֹתוֹ אֶצְמִית גְּבַה עֵינָיִם וְרָחֵב לֵבָב אוֹתוֹ לֹא אוֹכְלִי". אל תקרי "אתו", אלא "אתו לא אוכל". איכא דמתני לה אמספרי לשון הרע. שנאמר: "מִלְשָׁנִי בִסְתֵר רִעְהוּ אוֹתוֹ אֶצְמִית".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

פסוקה 18

64 (משא"כ . . אפר)

הערת אגב זו, שהפתילה משאירה מעט אפר, מופיעה גם בכתב היד של מאמרי אדמו"ר הזקן.

הערת קה"ת

מוסגר זה נמצא גם בכת"י מאמרי אדה"ז.

פסוקה 19

65 וענין הפרכת . . הפרכת לכם

הסבר זה לענין הפרכת מובא גם ב"יהל אור" על תהילים פ"ד, המזמור שבו נאמר "כי שמש ומגן הוי' אלקים".

הערת קה"ת

מובא ביהל אור לסי' פד ע' שא. ובסה"מ תרל"ט ע' ג. ראה במאמרי אדה"א כאן ע' שכד בענין הפרכת והפרסא.

66 כי שמש ומגן ה' אלקים

"כי שמש ומגן הוי' אלקים, חן וכבוד יתן ה'". המאמר קורא את הוי' "שמש"

71 רץ לבך

"אם רץ לבך, שוב למקום, שעל כך נאמר: 'והחיות רצוא ושוב'". המאמר מכנה את שמחתו של אהרן "רץ לבך", ואת מדרגתו של משה — "שוב אל האחד".

Sefer Yetzirah 1:8 ספר יצירה א:ח

עשר ספירות בלימה בלום פִּיךְ מלדבר ולבך מלהרהר ואם רץ לבך שוב למקום שלכך נאמר והחיות רצוא ושוב. ועל דבר זה נכרת ברית:

Concerning the number ten of the spheres of existence out of nothing keep thy tongue from speaking and thy mind from pondering on it, and if thy mouth urges thee to speak, and thy heart to think about it, return! as it reads: "And the living creatures ran and returned," (Ezekiel 1, 14) and upon this was the covenant made.

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yetzirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

72 ובכל מאריך

"ואהבת את הוי' אלקיך... בכל מאודך": האהבה חסרת הגבולות שבה הנשמה נכספת לה בלבד.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה

וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 21

73 חוקת עולם לדורותם

הפסוק מסתיים: "חוקת עולם לדורותם, מאת בני ישראל". המאמר דורש את המילה "מאת" — מן האותיות אל"ף-ת"י, אותיות התורה.

Exodus 27:21 שמות כ"ז:כ"א

בְּאֵהָל מוֹעֵד מִחוּץ לַפֶּרֶכֶת אֲשֶׁר עַל-הַעֲדֹת יַעֲרֶה אֹתוֹ אֶהְרֹן וּבָנָיו מִעֶרֶב עַד-בֹּקֶר לִפְנֵי ה' חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

In the tent of meeting, without the veil which is before the testimony, Aaron and his sons shall set it in order, to burn from evening to morning before the L-RD; it shall be a statute for ever throughout their generations on the behalf of the children of Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כז, כא.

74 לדורותם — מבחי' אותיות התורה

ב"צ 36 (מקץ) נדרש גם "את" (אל"ף-ת"י) כאותיות התורה מאל"ף ועד ת"י, בפסוק "כי אתה תאיר נר": התורה והמצוות מאירות את חשכת הגוף והנפש הבהמית, המונעת מהאבהת ה' להאיר.

הערת קה"ת

ראה לעיל לו, ג. בלקו"ת פינחס עו, א מציין לכאן. וראה גם סידור לו, ג. לקו"ת נשא כו, ב.

75 יסודתן בהררי קדש

"יסודו בהרי קדש". המאמר מיישם זאת על אותיות התורה, ששורשן

ואת אלקים "מגן" המכסה עליו.

Psalms 84:12 תהילים פ"ד:י"ב

כִּי שָׁמַשׁ וּמִגֵּן ה' אֱלֹהִים חֹן וְכְבוֹד יִתֵּן ה' לֹא יִמְנַע-טוֹב לְהִלְכֵם בְּתִמְיָם:

For the L-RD G-d is a sun and a shield; the L-RD giveth grace and glory; No good thing will He withhold from them that walk uprightly

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים פד, יב.

67 שאין עוד מלבדו

"אתה הראת לדעת כי הוי' הוא האלקים, אין עוד מלבדו". המאמר משתמש בפסוק זה כדי להגדיר את היחודא עילאה.

Deuteronomy 4:35 דברים ד:ל"ה

אֲמַתְּ הָרָאָתָּ לְדַעַת כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְּבָדוֹ:

Unto thee it was shown, that thou mightiest know that the L-RD, He is G-d; there is none else beside Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

68 מלא כל הארץ כבודו

קריאת השרפים: "קדוש קדוש קדוש... מלא כל הארץ כבודו". המאמר משתמש בה כדי להסביר את היחודא תתא: כבוד ה' ממלא עולם שנראה כאילו הוא קיים בפני עצמו.

Isaiah 6:3 ישעיהו ו:ג

וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת מְלֵא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

And one called unto another, and said: Holy, holy, holy, is the L-RD of hosts; The whole earth is full of His glory

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

69 כמו מגן שעושינו לשמש

לעיל, יב ע"א, בפסוק "לך לך", מוסבר אותו פסוק: אילו השמש לא הייתה נתונה בנרתיקה, אי אפשר היה לשאת את עוצמת אורה; הנרתיק הוא המגן שמאפשר לנו לשאת את האור. לעתיד לבוא יוציא הקדוש ברוך הוא את השמש מנרתיקה.

הערת קה"ת

ראה לעיל יב, א. ובהמשך תרס"ו ע' רכה.

פסוקה 20

70 והבדילה הפרוכת לכם

"והפרוכת תבדיל לכם בין הקדוש ובין קדושים". המאמר מציב את נרותיו של אהרן ואת השמחה שבקיום מצווה מחוץ לו, בתחום היחודא תתא.

Exodus 26:33 שמות כ"ו:ל"ג

וְנִתְּתָה אֶת־הַפְּרוֹכֶת תַּחַת הַקֶּרְסִים וְהִבָּאתָ שָׁמָּה מִבֵּית לַפֶּרֶכֶת אֶת אֲרוֹן הָעֵדוּת וְהִבְדִּילָה הַפְּרוֹכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים:

And thou shalt hang up the veil under the clasps, and shalt bring in thither within the veil the ark of the testimony; and the veil shall divide unto you between the holy place and the most holy

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כו, לג. וראה לקמן קטו, ב.

בכמה העליונה.

Psalms 87:1 תהילים פ"ז:א'

לְבִנְיָקֶרֶחַ מִזְמוֹר שִׁיר יְסוֹדְתּוֹ בְּהַרְרֵי־קֹדֶשׁ:

A Psalm of the sons of Korah; a Song. His foundation is in the holy mountains

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

76 ולא ע"ה חסיד

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

אבות פ"ב מ"ה.

77 ולא ע"ה חסיד

"כור אינו ירא חטא, ולא עם הארץ חסיד". המאמר מביא זאת כדי להראות שבלי חכמת התורה, אהבת ה' אינה יכולה להימשך אל תוך הנפש.

Pirkei Avot 2:5 משנה אבות ב:ה'

הוא הנה אומר, אין בור ירא חטא, ולא עם הארץ חסיד, ולא הפיושן למד, ולא תשפון מלמד, ולא כל המרבה בסחורה מחכים. ובמקום שאין אנשים, השתדל להיות איש:

He used to say: A brute is not sin-fearing, nor is an ignorant person pious; nor can a timid person learn, nor can an impatient person teach; nor will someone who engages too much in business become wise. In a place where there are no men, strive to be a man

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

78 וכמ"ש בזהר

ב"ד 56d (וארא) מצוטט אותו וזהר: עמל התורה הוא "למעלה מן השמש". אדמו"ר הוקן מסביר שהכוונה היא למעלה בהרבה ממדרגת "שמש ומגן הוי" אלקים"; משום כך לימוד התורה שקול כנגד כל המצוות.

הערת קה"ת

פי' ויחי רכג, ב. וראה גם לעיל נו, ד ובמ"מ לשם.

79 מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש

"מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש?" הוזהר משיב שעמל התורה הוא למעלה מן השמש.

Ecclesiastes 1:3 קהלת א:ג'

מֶה־יִתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל־עֲמָלוֹ שְׁיַעֲמַל תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ:

What profit hath man of all his labour Wherein he laboureth under the sun?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

80 שאני עמלי דאורייתא דהיא לעילא מן שמשא

הוזהר על ויחי מתייחס לשאלתו של קהלת: עמל התורה שונה, מפני שהוא למעלה מן השמש. המאמר מציב שם את מדרגתו של משה.

Zohar, Vayechi 31:283-32:294 ספר הזהר, ויחי ל"א:רפ"ג-ל"ב:רצ"ד

R. Simeon said further: 'With regard to Solomon's words, "What profit hath man in all his labour?" (Eccl. 1, 3), these do not apply to labour in the study of the Torah, since the statement is qualified by the words, "wherein he laboureth under the sun", and the study of the Torah is above the sun.' Said R. Hiya: 'Study of the Torah which is prosecuted for worldly ends is also accounted "under the sun", as it does

not ascend aloft ' R. Eleazar said: 'Though a man should ... live

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

81 כבד פה וכבד לשון

דברי משה בסנה הכוער: "כבד פה ולשון אנכי". המאמר קושר אותם למדרגתו של משה, "למעלה מן השמש".

Exodus 4:10 שמות ד:י'

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־ה' בִּי אֲדֹנָי לֹא אִישׁ דְּבָרִים אֲנֹכִי גַם מִתְמוּל גַּם מִשְׁלֶשֶׁם גַּם מֵאִזְדָּקָה אֲל־עֲבָדְךָ כִּי כְבֹּד־פִּי וּכְבֹּד לְשׁוֹן אֲנֹכִי:

And Moses said unto the L-RD: 'Oh L-rd, I am not a man of words, neither heretofore, nor since Thou hast spoken unto Thy servant; for I am slow of speech, and of a slow tongue

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 22

82 ודברי אשר שמתי בפיו

"רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי בפיו לא ימוש מפיו". המאמר מפרש את "דברי" כפשוטו: דברי התורה שאדם אומר הם דבריו של ה' עצמו.

Isaiah 59:21 ישעיהו נ"ט:כ"א

וְאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם אָמַר ה' רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרִי אֲשֶׁר־שָׁמַעְתִּי בְּפִיךָ לֹא־יִמוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי יֵרָעָה וּמִפִּי יֵרָעָה אָמַר ה' מִעַתָּה וְעַד־עוֹלָם:

And as for Me, this is My covenant with them, saith the L-RD; My spirit that is upon thee, and My words which I have put in thy mouth, shall not depart out of thy mouth, nor out of the mouth of thy seed, nor out of the mouth of thy seed's seed, saith the L-RD, from henceforth and for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נט, כא.

83 מתניתא מלכתא

במס. ב (שמות) מסביר אדמו"ר הוקן מדוע המשנה נמשלה למלכה, בהקשר לדרשת חז"ל על "שישים המה מלכות" כשישים מסכתות.

הערת קה"ת

ראה לעיל מט, ב.

84 דבר ה' זו הלכה

על הפסוק "שוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו" אומרת הגמרא: "דבר ה' — זו הלכה". לכן מי שלומד הלכה מתאחד עם דבר ה'.

Shabbat 138b:11-12 שבת קל"ח ב:י"א-י"ב

"דבר ה'" — זו הלכה, "דבר ה'" — זה הקץ, "דבר ה'" — זו נבואה. ומאי "שוטטו לבקש את דבר ה'"? אָמְרוּ: עֲתִידָה אִשָּׁה שְׁתַּטּוּל כֶּכֶר שֶׁל תְּרוּמָה וּתְחִלָּה בְּכֵתִי כְּנִסְיוֹת וּבְכֵתִי מְדֻרָּשׁוֹת לִידַע אִם טִמְאַה הִיא וְאִם טְהוֹרָה הִיא, וְאֵין מִבִּין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

שבת קלח, ב.

85 בחד קטירא אתקטירנא

ההערה מפנה ל-Shaarei Orah, בשער העוסק בפורים, כמקור לאמרת רבי שמעון: "בחד קטירא אתקטירנא".

Zohar III, 288a זח"ג רפח, א

הערת קה"ת

אד"ו זח"ג רפח, א. ראה שערי אורה שער הפורים עג, ב. דרך מצותיך פו, ב.

86 בחד קטירא אתקטרינא

באידרא זוטא אומר רבי שמעון בר יוחאי: "כל ימיי שהייתי קשור בעולם הזה, בקשר אחד הייתי קשור להקדוש ברוך הוא". המאמר מכנה זאת ביטול גמור באור אין סוף.

Zohar, Idra Zuta 1:29-4:37 ספר הזהר, האדרא זוטא א"כ"ט-ד"ל"ז

87 ותי"ת כנגד כולם

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

פאה פ"א מ"א.

88 ותי"ת כנגד כולם

המשנה מונה מצוות שאדם נהנה מפירותיהן בעולם הזה, בעוד הקרן קיימת לו לעולם הבא, ומסיימת: "ותלמוד תורה כנגד כולם".

Mishnah Peah 1:1 משנה פאה א"א

אלו דברים שאין להם שעור. הפאה, והבכורים, והראיון, וגמילות חסדים, ותלמוד תורה. אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קממת לו לעולם הבא. כבוד אב ואם, וגמילות חסדים, והקצאת שלום בין אדם לחברו, ותלמוד תורה כנגד כלם:

These are the things that have no definite quantity: The corners [of the field]. First-fruits; [The offerings brought] on appearing [at the Temple on the three pilgrimage festivals]. The performance of righteous deeds; And the study of the torah. The following are the things for which a man enjoys the fruits in this world while the principal remains for him in the world to come: Honoring one's father and mother; The performance of righteous deeds; And the making of peace ... between a person and his friend; And the study of

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

89 ויקחו אליך שמן זית זך

הפסוק הפותח מופיע שוב: שמן הזך שמביאים למשה מזוהה כעת עם חכמה, שהיא הדרך לביטול.

Exodus 27:20 שמות כ"ז:כ

ואתה תצוה את־בני ישראל ויקחו אליה שמן זית זך כתית למאור להעלת נר תמיד:

And thou shalt command the children of Israel, that they bring unto thee pure olive oil beaten for the light, to cause a lamp to burn continually

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

90 איזהו חכם הרואה את הנולד

בדרישה המתואר בגמרא נשאל: "איזהו חכם?" ונענה: "הרואה את הנולד". המאמר מפרש זאת כראיית האופן שבו הכול נולד יש מאין.

Tamid 32a:7 תמיד ל"ב א"ז

אמר להם: אידין מתקרי חכים? אמרו לקה: איזהו חכם - הרואה את הנולד. אמר להם: אידין מתקרי גבור? אמרו לו: איזהו גבור - הכובש את יצרו. אמר להן: אידין מתקרי עשיר? אמרו לקה: איזהו עשיר - השמח בתקלו.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

תמיד לב, א.

פסקה 23

91 אני הוי"ה לא שנית

"כי אני הוי" לא שנית". ה' הוא אותו הדבר לאחר הבריאה כפי שהיה לפני; הבריאה אינה אלא הארה קלושה מאורו.

Malachi 3:6 מלאכי ג'ו'

כי אני ה' לא שנית ואתם בני־יעקב לא קליתם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

92 ורוח אייתי רוח

הזהר למלמד שהכול תלוי ברצון: "רוח מושכת רוח ומביאה רוח". המאמר מיישם זאת: הביטול של האדם ממשיך את אור אין סוף אל הנשמה.

Zohar II, 162a זח"ב קסב, א

הערת קה"ת

זח"ב קסב, א.

פסקה 24

93 ואתה תצוה את בני ישראל

הפסוק הפותח של המאמר, המתבאר כאן: תצוה פירושו חיבור (צוותא) — הקשר של ישראל עם משה באמצעות "שמן זית זך", שמבטא חכמה וביטול.

Exodus 27:20 שמות כ"ז:כ

ואתה תצוה את־בני ישראל ויקחו אליה שמן זית זך כתית למאור להעלת נר תמיד:

And thou shalt command the children of Israel, that they bring unto thee pure olive oil beaten for the light, to cause a lamp to burn continually

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

94 מלשון צוותא והתקשרות

אור התורה, כפי שמוכח בהערה, קושר את הפירוש הזה לדברי חז"ל בפרק הראשון של ברכות (ו ע"ב), שכל העולם נברא רק "כדי לצוות לזה", ומפנה למאמר זה ולמאמר "צו את קרבני" בלקוטי תורה.

הערת קה"ת

באוה"ת בשלח ע' תלב מציינ "ע"ד מארז"ל פ"ק דברכות ד"ו סע"ב בענין כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה ועמ"ש סד"ה ואתה תצוה [הכוונה לכאן] ובלק"ת בד"ה צו את קרבני הראשון רפ"ד".

95 חוקת עולם מאת בני ישראל

"חוקת עולם... מאת בני ישראל": אותיות התורה, הנמשכות ממש, שמעניקות לאהרן את כוחו.

Exodus 27:21 שמות כ"ז:כ"א

באהל מועד מחוץ לפרכת אשר עליה העדת יצרך אתו אהרן ובניו מערב עד־בקר לפני ה' חקת עולם לדורתם מאת בני ישראל:

In the tent of meeting, without the veil which is before the testimony, Aaron and his sons shall set it in order, to burn from evening to morning before the L-RD; it shall be a statute for ever throughout their generations on the behalf of the children of Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

96 מערב ועד בקר

מנורתו של אהרן דולקת "מערב עד בוקר", בתוך הזמן, כשהאור בא לאחר החושך.

Exodus 27:21 שמות כ"ז:כ"א

באהל מועד מחוץ לפרכת אשר עליה עֲדָת יִעֲרֹךְ אֹתוֹ אֶהְרֹן וּבְנָיו מִעֶרֶב עַד־בֹּקֶר לִפְנֵי ה' חֲקֹת עוֹלָם לְדֹרֹתָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

In the tent of meeting, without the veil which is before the testimony, Aaron and his sons shall set it in order, to burn from evening to morning before the L-RD; it shall be a statute for ever throughout their generations on the behalf of the children of Israel.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כז, כא.

97 ברישא חשוכא והדר נהורא

"תחילה חושך ואחר כך אור" — סדר הבריאה, שהגמרא מביאה כסיבה לכך שהעזים הולכות לפני הכבשים.

Shabbat 77b:8 שבת ע"ז ב:ח'

... אָמַר לָקַח: מַאי טַעְמָא עֵיז מְסַנֵּן בְּרִישָׁא וְהָדָר אִימְרִי? אָמַר לָקַח בְּכַרְיָתוֹ שֶׁל עוֹלָם, דְּבְרִישָׁא חֲשׁוּכָא וְהָדָר נְהוּרָא. מַאי טַעְמָא הָנִי מְכַסִּין וְהָנִי מְגַלִּין? הָנִי דְמַכְסִּין מִינְיָהּ — מְכַסִּין, וְהָנִי דְלֹא מְכַסִּין מִינְיָהּ — מְגַלִּין. מַאי טַעְמָא גְמָלָא זוּטֵר גְנוּבְתִיָּה? מְשׁוּם דְאָכַל כִּיסִי. מַאי טַעְמָא תוֹרָא אָרִיכָא גְנוּבְתִיָּה? מְשׁוּם דְדִייר בְּאִגְמִי, וּבְעִי לְכַרְכוּשִׁי בְּקִי.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

שבת עז, ב.

98 להעלות נר תמיד

הפסוק של משה מדבר על מנורה "תמידית": היחוד העליון, שלמעלה מן הזמן.

Exodus 27:20 שמות כ"ז:כ'

וְאַתָּה תִּצְוֶה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זֶה כְּתִית לַמָּאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד:

And thou shalt command the children of Israel, that they bring unto thee pure olive oil beaten for the light, to cause a lamp to burn continually.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כז, כ.

99 כחשכה כאורה

"גם חושך אינו חשך לפניך, והלילה מאיר כיום; החושך כאור". לפני ה' החושך והאור שווים.

Psalms 139:12 תהילים קל"ט:י"ב

גַּם־חֹשֶׁךְ לֹא־יַחְשִׁיךְ מִמֶּךָ וְלֵילָה כִּיּוֹם יֹאִיר כְּחֹשֶׁכָה כְּאוֹרָה:

Even the darkness is not too dark for Thee, But the night shineth as the day; The darkness is even as the light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. [/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/)

מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך likuteitorah.com/he/torah-ohr/tetzaveh/1/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק